

AHMET YESEVİ

OYUN - İKİ BÖLÜM

Remzi ÖZÇELİK

İnceleme
Araştırma
Dizisi

Yayın No: 31

Ahmet Yesevi

Oyun - İki Bölüm

Yazar

Remzi Özçelik

Yayın Koordinatörü

Halil Ulusoy

Baskı

Merkez Repro Ltd. Şti.

Tel: 0312 384 78 98

www.merkezrepro.com

Özçelik, Remzi

Ahmet Yesevi / yazar: Remzi Özçelik. -

Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi,
2016

128 s: 14x20 cm. - (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası
Türk-Kazak Üniversitesi inceleme-araştırma dizisi; yayın no: 31)

ISBN: 978-9944-237-37-6

1. Türk tiyatrosu (edebî)

812.42

Baskı Tarihi: Nisan 2016

© Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı

Adres:

Taşkent Cad. Şehit H. Temel Kuşuoğlu Sok. No: 30 06490

Bahçelievler/ANKARA

Tel: 0312 216 06 00 • Faks: 0312 216 06 09

www.ayu.edu.tr • yayınlar@yesevi.edu.tr

Kitapta ifade edilen fikir ve görüşler sadece yazarlarının olup,
Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığının
görüşlerini yansıtmazlar.

AHMET YESEVİ

OYUN - İKİ BÖLÜM

Remzi ÖZÇELİK

Ankara, 2016

Yayın No: 31

Sunuş

Bu eserin yazarı değerli hocam Remzi Özçelik, lise tahsilim süresince üç yıl fizik dersimize geldi. Fizik konularında hiç müsamaha göstermez, herkesin kavramasını esas alırdı. Bugün o dönemde mezun olan arkadaşlarımız, çok önemli görevlerde bulunuyorlar. Buluştuğumuzda bizi yetiştiren hocalarımızdan saygıyla bahsedebiliriz. Remzi Özçelik Hocamız, bunların başında gelenlerdendir.

Saygıdeğer Remzi hocam bize, vatan, millet ve bayrak sevgisinden bahseder, iyi insan olmanın yollarını anlatırdı. Bizim ileride önemli görevlere geleceğimize inancını vurgular, hedefimizi o günlerde belirlememizi isterdi. O, bunları anlatırken içimiz güvenle dolar, ileriye yönelik ideallerimiz gözümüzde canlanırdı. Görevlere geldiğimizde bizleri ziyaret edip, kahvelerimizi içmesinin en büyük mutluluğu olacağını söylerdi. Bu temennisi bizi içten içe motive ederdi.

Aradan yıllar geçti. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdür Yardımcısı olarak çalıştığım günlerde, hocam Remzi Özçelik ziyaretime geldi. Beni kutladı. Başarılar diledi. İzin isteyip dışarı çıktım. Biraz sonra kahve tepsisi ile geldim. Hocam beni ayakta karşıladı. İkimiz de çok duygulandık. Yıllar önce söylenen gerçekleşmişti. Kahvelerimizi içerken hocam bana, eserlerini imzalayıp verdi. Eserleri bizi, bizden insanları anlatan piyeslerdi. Zaten lise yıllarında hocamızın yazarlığını zevkle takip ederdik.

Eserlerin hepsini okudum. "Ahmet Yesevi" piyesi beni çok duygulandırdı. Yesevi oyunundaki bazı güzel sözleri yazıp, odamın du-

varlarına astım. Her sözün altında hocamın adı yazılıydı. Özellikle şu söz altın harflerle duvarlara yazılmalıydı.

**“Hanların verdiği paye han gidince gider
Kalıcı olan canların verdiği payedir.”**

Artık Yesevi'nin gönlümde ayrı bir yeri vardı. Onun dergâhını görmek, o manevi havayı teneffüs etmek hep içimden geçiyordu. O kadar gönülden istemişim ki, 2013 yılı Ağustos ayında Ahmet Yesevi Üniversitesi'ne Türkiye tarafının rektörü olarak atandım. Türkistan'a gittiğimde ilk iş olarak, o “Büyük Ruh”un Yesevi Hazretlerinin türbesini ziyaret ettim. Dileğime kavuştuğum için çok mutluydum. Bütün ağırlıklarım sanki yok olmuştu. Bana bu mutluluğu yaşatan Allah'a şükrettim ve gece gündüz bu manevi büyüğümüzün kendisinin ve görüşlerinin tanınması için çalıştım.

Üniversite olarak girişimlerimiz sonucunda 2016 yılının UNESCO tarafından “Hoca Ahmed Yesevî Yılı” olarak ilan edilmesiyle bir dizi faaliyet planladık. Önce Divân-ı Hikmetten Seçmeleri onun mesajını farklı milletlere ulaştırmak amacıyla beş dilli olarak, arkasından Çağatay Türkçesi orijinaliyle birlikte tamamını günümüz Türkçesinde yayınladık. İlkokul öğrencilerimizin anlayabileceği Ahmet Yesevi Hikâye Kitabını bastırdık. Artık sıra değerli hocam Remzi Özçelik'in bana mutluluk yaşatan “Ahmet Yesevi” piyesini Ahmet Yesevi Üniversitesi yayınları arasında basmaya ve Devlet Tiyatrolarında sahnelenmesine sıra gelmişti.

Devlet Tiyatroları tarafından repertuvara alınan bu güzel eserin “2016 Hoca Ahmed Yesevî Yılı” vesilesiyle sahnelenmesi, millî tiyatroya gidişimiz yolunda önemli bir adım olacaktır.

Gönlümüzü Ahmet Yesevi'ye bağlayan bu eseri, bizlere kazandıran değerli hocam Remzi Özçelik'e saygı ve şükranlarımı sunarım.

Prof. Dr. **Musa YILDIZ**
Mütevelli Heyet Başkanı

Önsöz

İstanbul Yüksek Öğretim Okulu öğrencisi iken, 1969 yılında oyun yazmaya başladım. İlk eserim “Bekleyenler” 1970 şubatında Yüksek Öğretmen Okulu’nda sahnelendi. Büyük ilgi gördü. Artık benim için oyun yazmak bir tutku olmuştu.

İkinci eserim “Büyük Köprü” ‘yü yazarken Ahmet Yesevi ile ilgili kayıtlara rastladım. İlğimi çok çekti. Onu anlatan eserleri incelemeye başladım. Okudukça merakım daha da arttı.

1990 senesinde “İbni Sina” piyesimi yazarken yine Ahmet Yesevi ile ilgili değişik bilgilere eriştim. “İbni Sina” oyunumu bitince Ahmet Yesevi’yi piyes olarak yazmaya karar verdim.

Ankara’da 1991 yılında “Hoca Ahmet Yesevi Sempozyumu” düzenlendi. Sempozyumu takip ettim. Yesevi hakkında gönlümde bazı sahneler canlanmaya başladı. İki yılı aşkın süre araştırdım. Yazdığım sahneleri tanıdığım tiyatro adamları ile paylaştım. Onların önerileri doğrultusunda oyunuma şekil vermeye çalıştım. Dokuz on yıl sonra “Ahmet Yesevi” piyesimi bitirdim. Oyunumu Devlet Tiyatroları’na verdim. Oy birliği ile kabul edilip, repertuvara alındı. Yıllardır sahnelenmeyi bekliyor.

Peygamberlerimizin yolunu Orta Asyadaki insanlara Türkçe olarak anlatan Yesevi, Türkler arasında islamiyetin yayılmasını ve doğru olarak anlaşılmasını sağlamıştır. Onun yolu Türk Milleti’ne vatan edinmenin önemini anlatmış, hikmetleri Türk Dili’nin yaşamasına vesile olmuştur.

Anadolu Türk Kültürünün oluşmasında Yesevi’nin katkısı çok büyüktür. Bir mutasavvıf olarak Yesevi, Anadolu’daki tarikatların piri olarak kabul edilmektedir.

Yesevi yolunun takipçileri Hacı Bektaş ve Hacı Bektaş'ın talebeleri Orta Asya'dan Avrupa içlerine kadar İslamiyetin yayılmasını sağlamışlardır.

Türk orduları gelmeden Dobruca'ya kadar gidip, gönülleri fetiheden Sarı Saltuk. Yesevi ideallerinin önemli bir yolcusudur.

Yesevi ile başlayan Türk Halk Edebiyeti örnekleri Yunus Emre ile zirveye çıkmıştır.

Eğer bugün "Adriyatik'ten Çin Seddine Türk Dünyası" sözünü kullanabiliyorsak, Yesevi ve onun yolunu takip eden gönüldaşlarının bunda etkisi çok büyüktür.

Ahmet Yesevi, ilme bağlılığın, bilgi, sevgi ve hoşgörünün temsilcisidir. Veleyatname'nin her yerinde Yesevi'den bahseden Hacı Bektaş, Fütüvvetin Türke yakışanı "Ahiliktir" diyen Ahi Evran, "Ne olursan gel..." diyen Mevlana ve "ilim ilim bilmektir..." diyen Yunus Emre onun yolundan giden Anadolu ulularıdır.

Bu eserimin yayınlanmasına vesile olan kıymetli öğrencim, Prof. Dr. Musa Yıldız'a teşekkür ederim.

Remzi ÖZÇELİK

22.03.2016

Kişiler

GEVHER ŞEHNAZ	(20 yaşlarında)
KURALAY	(20 yaşlarında)
GÜLNUR	(20 yaşlarında)
NARZİYE	(20 yaşlarında)
KADIN ANA	(50 yaşlarında)
SÜLEYMAN HÂKİM	(35 yaşlarında)
NURSULTAN	(35 yaşlarında)
MANSUR ATA	(35 yaşlarında)
BABA MAÇIN	(50 yaşlarında)
DOSAY	(20 yaşlarında)
I. DERVİŞ	(30 yaşlarında)
II. DERVİŞ	(30 yaşlarında)
III. DERVİŞ	(30 yaşlarında)
YUSUF HEMEDANİ	(75 yaşlarında)
HASAN ENDAKİ	(60 yaşlarında)
ABDULLAH BERKİ	(60 yaşlarında)
A. HALİK GUCDUVANİ	(50 yaşlarında)
KASIM COĞİ	(45 yaşlarında)

AHMET YESEVİ	(55 yaşlarında)
ASKAR	(30 yaşlarında)
ÇOBAN	(40 yaşlarında)
AYSEM	(20 yaşlarında)
TOLGAT	(30 yaşlarında)
MARAT	(30 yaşlarında)
YILKICI	(30 yaşlarında)
ANBER	(24 yaşlarında)
AYŞE	(24 yaşlarında)
BUĞRA HAN	(50 yaşlarında)
ABDULLAH SADR	(45 yaşlarında)

Ayrıca dansçı ve sazende kızlar, sazende erkekler ve I., II., III. Yolcular.

(Ahmet Yesevi'nin Dergâhı. İki kubbe ile dergâh ikiye bölünmüştür. Kubbeler arkasındaki selviler arasından gökyüzü görülür. Önce bir tef sesi duyulur. Arkasından tambura, kopuz, sırınay, baraban ve akordeondan oluşan sazlar topluluğundan müzik başlar.

Kubbelerden birinin altında Gevher Şehnaz, Kuralay, Gülnur ve Narziye otururlar. Işık onların üzerine düşer. Müzik çok az duyulur.)

KADIN ANA

– (Hikmet okur. Sesi uzaktan gelir.)

Bismillah'la başlayarak hikmet söyleyip,

Taliplere inci, cevher saçtım ben işte.

Riyazeti katı çekip, kanlar yutup,

Defter-i sâni sözünü açtım ben işte.

(Müzik coşkuludur. İki kubbeyi ayıran duvarın devamında önde bir kuyu vardır. Kuyunun başında Kadın Ana oturur. Kızlar ve erkekler onu görmüşlerdir. Buldukları yerden aşağı inip öne doğru yürürler.)

- G. ŞEHNAZ – Yıllardır güne böyle başlar...
- S. HÂKİM – Her gün aynı heyecan...
- KURALAY – Bu ne büyük sevgi...
- GÜLNUR – Hey, koca anamız!..
- G. ŞEHNAZ – Koca anam ağlamışsın yine sen... Anlıyorum seni... Hoca babamın hasretidir içini yakan...

(Erkekler biraz geride kalmışlardır. Herkes birbirinin yüzüne bakar.)

- KADIN ANA – *(Gözlerini silerek doğrulur. Bir müddet sessiz durur.)* Ağladım... Ağladım, doğru söylersiniz... Ama, Hoca Ahmet'in hasretinden değildir ağlayışım...
- S. HÂKİM – Neden ağlıyorsun o halde ana? Seni üzen nedir?
- KADIN ANA – Hiçbir üzüntüm yoktur çocuklar...
- MANSUR ATA – O halde gözyaşlarınız neden?
- KADIN ANA – Sabahları erkenden ve akşamları hava kararınca Yesi sokaklarında gezerim... Genç kızlar ve delikanlılar onun hikmetlerini okurlar... *(Sesi titrer.)* Çocuklarına süt veren, onları emziren analar okurlar ninni niyetine hocanın hikmetlerini... *(Durur, gözlerini yeniden siler.)* Gözyaşlarıminin sebebini anladınız mı şimdi? Ona gösterilen sevgidir beni ağlatan...

- S. HÂKİM – Biz de çok özledik Hocamızı...
- NURSULTAN – Geleceği günü dört gözle bekliyoruz...
- S. HÂKİM – Hocamız gelsin her şey düzelecek ana...
- MANSUR ATA – Hocamız dolmak için gitti buradan...
- KADIN ANA – Onun hikmetleri bütün Yesi’yi sardı. Yıllar önce Buhara’ya giderken bana şunu söyledi hoca:

KIZLAR

- ERKEKLER – Ne söyledi hocamız ana?
- KADIN ANA – (Hikmet okur.)

Medine’ye Resul varıp oldu garip;

Gariplikte mihnet çekip oldu habip;

Cefa çekip Yaradan’ a oldu karip;

Garip olup engellerden aştım ben işte.

(Baba Maçın kahkahalarla gülererek içeri girer. Bir taraftan da alkış tutmaktadır.)

- BABA MAÇİN – Asıl engelleri aşıp gelen benim...
- MANSUR ATA – Kimsin sen yabancı?..
- BABA MAÇİN – Maçın derler bana... Adamlarım dışarıda... İşaretimi bekliyorlar...
- MANSUR ATA – Nereden geliyorsun?..
- BABA MAÇİN – Horasan’dan geliyorum..
- S. HÂKİM – Dergâhımızın kapısı sonuna kadar açıktır gelenlere.

- BABA MAÇİN – Böyle toplanmış ne planlar kuruyorsunuz onun adına?..
- S. HÂKİM – Gönlümüzdedir o...
- BABA MAÇİN – Gönlünüzde mi?..
- İÇERDEKİLER – *(Hep beraber)* Evet!..
- BABA MAÇİN – *(Kahkaha ile güler.)* Evet ha!..*(Güler.)* Büyülenmişsiniz siz...Yesevi büyülemiş hepimizi... *(Eli hep belindeki hançerindedir.)* Ha, ne dersiniz?..
- NUR SULTAN – Bir dinleseniz; siz de büyülenirsiniz...
- BABA MAÇİN – Ya!..
- S. HÂKİM – Bütün Orta Asya sever onu...
- BABA MAÇİN – Neyini severler?..
- S. HÂKİM – İnsanlara bilgiyi, sevgiyi ve hoşgörüyü aşıladı o...
- BABA MAÇİN – Cahiller gider onun peşinden...
- S. HÂKİM – İleri gidiyorsun... Sözlerine dikkat etse ne yabancı...
- BABA MAÇİN – Ben sizi uyarmaya geldim. Onun yolu yol değil...
- GÜLNUR – O bize ilmi anlattı... O bize insan olmanın değerlerini anlattı.O bize beraber yaşamanın önemini anlattı...
- BABA MAÇİN – Cahili kandırmak kolaydır.
- S. HÂKİM – Kim cahil?..

- BABA MAÇİN – İlk gördüğüne, ilk duyduğuna inananlardır cahil olanlar... Ben de okudum; ben de bilirim ilmi...
- G. ŞEHNAZ – İlim bilen böyle konuşmaz... İlim bilen saygı duyar insana...
- BABA MAÇİN – Üç beş köylü gider onun peşinden...
- S. HÂKİM – Göçebe kavimleri toprağa bağladı o... Vatana sahip olmanın yüceliğini anlattı insanlara... Attan indirdi insanları... Savaşın kötülüklerini anlattı... Din ile ilgili duyup da anlam veremediğimiz sözlerin manasını ondan öğrendik... Bir eğitimcidir Yesevi...
- BABA MAÇİN – Eğitmek için bilmek gerek...
- NUR SULTAN – *(Sert)* Keşke seni hiç görmeseydim yabancı...
- BABA MAÇİN – Gerçekler acıdır derviş... Ben savaş açtım Yesevi'nin fikirlerine... *(Eli hançerindedir.)* Ya benim fikirlerim... Ya onunkiler...
- İÇERDEKİLER – *(Hep beraber)* Yesevi bizim şeyhimizdir...
- BABA MAÇİN – *(Bağırarak)* onu almadan bir yere gitmem ben... Bu topraklar ikimize az gelir...
- KADIN ANA – *(Sakin)* Gitti o...
- BABA MAÇİN – Gitti mi?..
- KADIN ANA – Evet...

BABA MAÇİN – Nereye gitti?.. Söyleyin nereye gitti?.. Bana yalan söylüyorsunuz... Verin onu bana... Hepinizi kurtaracağım ondan... *(Hançerini çeker sağa sola koşar.)* Neredesin Yesevi?.. Kaçtın benden... Geleceğimi duydun; kaçtın değil mi?.. *(Kubbelerin altına girer çıkar.)* Kaçma... Yerin dibine de girsen bulacağım seni...

DOSAY – *(Baba Maçin'in karşısına dikilir.)* Yea!..

BABA MAÇİN – Çekil önümden ahraz...

DOSAY – *(Bağırır.)* Yea!.. Yea!..

BABA MAÇİN – *(Dosay'a hançerle saldırır.)* Canını alırım senin...

DOSAY – *(Maçin'in bileğini bükerek hançeri almaya çalışır.)* Yeah!.. Yeaah!..

BABA MAÇİN – Dur... Dur yapma... Kolumu kıracaksın...

DOSAY – *(Maçin'den hançeri almıştır.)* Yeah!.. *(Kahkaha atar.)* Yeah!.. *(Maçin'i yakalar hançeri çenesine dayar.)* Yeeeah!.. *(Bir eliyle de Maçin'in sakallarıyla oynar.)* Yeeeah!..

(Dışarıda uğultular başlar. Herkes o tarafa bakarken Maçin Dosay'ın elinden kurtulur, arkasına bakmadan kaçır. Dosay kahkalarla gülerken ışıklar kararır.) *(Loş ışıkta Kadın Ana aynı yerde ayakta durmaktadır. Uzaklara bakar.)*

KADIN ANA – Zor sensizlik Hoca zor... İçin için ağlarım oğlumuz... Titreyen yorganımızı kaldırır, hiç konuşmadan silerdin gözyaşlarımı... Yapma derdin Yapma... Allah'ın

gücüne gider... O verdi; O aldı derdin...
Sensiz acılara katlanmak zor Yesevi...

DOSAY – *(Girer. Kadın Ana' ya bakar. Sanki üzüntüsünü paylaşır gibidir.)* Eya!.. Eyaaa!..

KADIN ANA – Dosay... Güzel oğlum benim... Hani nerede İbrahim...

DOSAY – *(Sanki acıdan feryat eder.)* Eyaa!.. Ahh!..

KADIN ANA – Ne olur, bende senin gibi içten kırabilsem... Ciğerlerimi söküp atıversem yerinden....

DOSAY – *(Haykırır. Sanki Kadın Ana'nın iç dünyasıdır.)* Ahh!.. Yehaa!.. Ahaah!..

(Gevher Şehnaz girer.)

G.ŞEHNAZ – Anam... Koca anam...

KADIN ANA – *(Gözlerini siler.)* Ben günahkâr oldum kızım... Hoca baban ağlamamamı söylemişti; ben ağlıyorum...

G.ŞEHNAZ – Acıları ne kadar gömersen gönlüne, o kadar yaklaşırsın babama ana...

KADIN ANA – Elimde değil kızım, elimde değil... Yalnız kalınca o anı yaşıyorum hep... Yıllar geçse de İbrahim'i unutamıyorum...

G.ŞEHNAZ – *(Anasına sarılır, gözyaşlarını siler.)* Ağlama anam... Ağlama...

(Dosay onlara bakar, birtakım hareketler yaparak çıkar gider. Işıklar kararır.)

(Buhara'da Yusuf Hemedani'nin Dergâhı. Dergâhın ön avlusunda I. ve II. Derviş oturmuş konuşurlar.)

- I. DERVİŞ – Gelen Türklerle hep Türkçe söyleşiyor Ahmet Yesevi.
- II. DERVİŞ – Ne var bunda?
- I. DERVİŞ – Arapça veya Farsça söylemesi gerekmez mi? Şeyhimiz Hemedani bizimle Farsça konuşuyor.
- II. DERVİŞ – Ahmet Yesevi ile de Farsça konuşur.
- I. DERVİŞ – Dergâhta dil Arapça ve Farsça olmalıdır.
- II. DERVİŞ – Bu işe fazla içerlemişe benziyorsun...
- I. DERVİŞ – Hangi işe?
- II. DERVİŞ – Yesevi'nin Türkçe sohbetlerine...
- I. DERVİŞ – Bir fırsatını bulursam, şeyhimize söyleyeceğim bu durumu...
- II. DERVİŞ – Yusuf Hemedani Hazretleri bu konuyu

- bilir. Boştan yere meraklanma sen.
- I. DERVİŞ – Hoca Abdullah Berki'ye söylerim ben de...
- II. DERVİŞ – Söylesen ne olacak?
- I. DERVİŞ – Dergâhta dil tek olmalı... Şeyh hangi dili konuşursa herkes o dili kullanmalı...
- II. DERVİŞ – Dergâhta dil tek olmalı bunu doğru söylersin...
- I. DERVİŞ – (*Memnun*) Bak, sen de bana hak verdin...
- II. DERVİŞ – Evet, dergâhta dil tek olmalı... Ama, gönül dili tek olmalı... Anladınız umarım...
- I. DERVİŞ – (*Kızgın*) Anladım... Anladım...
- II. DERVİŞ – Yusuf Hemedani Hazretleri bu gibi davranışları sevmez. Biraz sakın olsan iyi edersin... O, insanları olduğu gibi kabul eder...
- I. DERVİŞ – Sözüm herkese değil; sözüm Ahmet Yesevi'ye...
- II. DERVİŞ – Daha çok yenisin...
- I. DERVİŞ – Önemli olan eskilik yenilik değil; önemli olan iyi düşünmektir...
- II. DERVİŞ – Ne kadar iyi düşündüğün ortada.
- I. DERVİŞ – Alay etmeyin benimle...
- II. DERVİŞ – Yesevi, yanına gelen Türklere Türkçe söylüyor. Ne var bunda?
- I. DERVİŞ – Farsça da bilir. Arapça da bilir...

- II. DERVİŞ – Bilmesine bilir de hep Türkçe söyler Türklere...
- I. DERVİŞ – Sen konuştun mu onunla?
- II. DERVİŞ – Konuşmak gerekmez... Hikmetlerine baksana...
- I. DERVİŞ – Ne hikmeti?
- II. DERVİŞ – Yesevi'nin sözleri... Her tarafta söylenir, duymaz mısın?
- I. DERVİŞ – Onlar da Türkçe midir?
- II. DERVİŞ – Evet...
- I. DERVİŞ – Onları anlamak için, bir de Türkçe öğrenmemiz gerekecek öyle mi?
- II. DERVİŞ – (Biraz sert) Evet... Öyle...
- I. DERVİŞ – Aklında olan bir hikmeti var mı Yesevi'nin?
- II. DERVİŞ – Çok...
- I. DERVİŞ – O zaman bir tane söyler misin kardeş?
- II. DERVİŞ – (Durur, düşünür, sonra hikmet okur.)

Gönlüm katı, dilim acı, kendim zalim;

Kur'an okuyup amel kılmaz sahte âlim;

Garip canımı harcayayım, yoktur malım;

Hak'tan korkup ateşe girmeden piştim ben işte.

(I. Derviş donup kalmıştır. II. Derviş onu göz ucu ile süzer. Derviş başını ağır ağır yukarı kaldırır. Utanmıştır sanki.)

I. DERVİŞ – Kardeş be, çok derin anlamı var bu sözlerin... Bir defa da beraber söyleyelim mi?

II. DERVİŞ – Kendi dilini ne kadar ustaca kullanıyor görüyorsun... Bundan sonra her gün sana bir dörtlük söyleyeceğim... Dedim ya, sen daha yenisin... Yusuf Hemedani'nin isteğidir; dergâhta kimse kırılmayacak... Dili, ırkı, hatta dini ne olursa olsun, hiç kimse kırılmayacak... İnsanoğluna yakışır şekilde hareket edilecek...

I. DERVİŞ – Dini ve dili ne olursa olsun ha...

II. DERVİŞ – Evet...

I. DERVİŞ – *(Dalgın)* Yaa...

(III. Derviş girer. Nefes nefesedir.)

III. DERVİŞ – Hemedani Hazretleri dergâhta mı?

II. DERVİŞ – Bilmem, istersen bakalım.

(I. Derviş hâlâ dinlediği hikmetin etkisindedir. Kendince bazı hareketler yapar. Belki de az önce dinlediği hikmeti ezberlemeye çalışmaktadır.)

III. DERVİŞ – *(I. Derviş'e)* Sen ne yapıyorsun kardeş?

II. DERVİŞ – O mu?

III. DERVİŞ – Evet bu kardeşimiz... Dışarıda atlılar var. Hemedani Hazretleri'ne Sultan Sencer'in selamını getirmişler... Görüşmek isterler...

I. DERVİŞ – Sultan Sencer mi geldi?!

- II. DERVİŞ – Adamları dışardalmış...
- I. DERVİŞ – Sultan Sencer de gelir; değil mi kardeşler?
- II. DERVİŞ – Sen istersen gelirler...
- III. DERVİŞ – Şakanın sırası değil. Sultan Sencer'in adamlarından Kasım Cogi dışarıda...
- II. DERVİŞ – Kasım Cogi mi?
- I. DERVİŞ – (Telaşlı) Korkutmayın beni. Sahiden gelmiş mi Sultan Sencer?..
- II. DERVİŞ – İçeri geçip haber verelim Hemedani'ye...

(II. Derviş dergâhın iç kısmına geçer. III. Derviş dışarı çıkar.
I. Derviş bir içeri, bir dışarı koşarken ışıklar kararır.)

(Yusuf Hemedani'nin dergâhı'nın iç kısmı. Hemedani postunda oturmaktadır. İçeride Abdullah Berki, Hasan Endaki ve Abdulhalik Gucdvânî vardır. Hemedâni, Selman Fari-si'nin asasını ve sarığını taşımaktadır. Üzerinde yünden yapılmış bir elbise vardır. Uzun boylu, çiçek bozuğu yüzlü, beyaz sakallı, zayıf görünümlü birisidir. Düşünceli ve sakin bir halde oturur.)

- A. BERKİ – Şeyhim, Sultan Sencer Semerkant'tan Kasım Cogi'yi göndermiş. Kasım Cogi sizinle görüşmek ister.
- Y. HEMEDANİ – Sultan Sencer bizden ne isteyebilir ki?
- H. ENDAKİ – Belki de sizinle görüşmek arzusundadır Sultan Sencer...
- Y. HEMEDANİ – (Gülümser.) Bu vakte kadar hiçbir sultanın huzuruna gitmedim. Hiçbir sultan da buraya gelmedi.
- A. BERKİ – Sultandır, gelir şeyhim...

II. DERVİŞ – (İçeri girerek) Kasım Cogi geldiler şeyhim...

(Kasım Cogi girerken II. Derviş dışarı çıkar. Kasım Cogi içeridekileri selamlar. Yusuf Hemedâni postundan kalkar; sonra geri oturur.)

K. COĞI – Sultan Sencer'in selamını getirdim Ulu Şeyh...

Y. HEMEDANİ – Aleykümselâm... Sıhhati nasıldır Sultanın?

K. COĞI – Sıhhati iyidir... Sizin dualarınızı eksik etmemenizi ister Sultan Sencer...

Y. HEMEDANİ – Dualarımız Sultan Sencer'ledir...

K. COĞI – Ashab-ı Kiram'ın yollarından ayrılmayan sizlerin, hayat tarzınızı bildirmenizi ve kendileri için fatiha okumanızı istemektedir Sultan Sencer...

Y. HEMEDANİ – Yatsı namazından sonra Sultan Sencer için bir Fatiha okuyalım... (İçeridekilerin yüzüne bakar.) Siz de burada ne görüyorsanız yazınız Kasım Cogi... Sultan Sencer' e gönderilecek sehv ve hatadan başka bir fiilimiz yoktur...

K. COĞI – Şeyhim, Sultan Sencer size elli bin altın gönderdiler. Bunu dergâhınızdaki dervişlerinize dağıtmanızı isterler...

(Yusuf Hemedani, Abdullah Berki, Hasan Endaki ve Abdulhalik Gucdvani birbirlerinin yüzlerine bakarlar. Derin bir sessizlik olur. Kasım Cogi bakışları ile içeridekileri takip eder.)

- Y. HEMEDANİ – Ne dersiniz?
- K. COĞI – Neden susuyorsunuz?
- Y. HEMEDANİ – Ahmet Yesevi nerede?
- A.H. GUCDUVANİ – Semerkant'tan misafirleri vardı. Onlarla ilgileniyor olmalı Şeyhim...
- H. ENDAKİ – İsterseniz çağırayım Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Çağırınız...

(Hasan Endaki çıkar. Az sonra Ahmet Yesevi ile birlikte içeri gelirler.)

- A. YESEVİ – Beni emretmişsiniz Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Gel Yesevi... Sultan Sencer'den selam var bize...
- A. YESEVİ – Aleykümselâm...
- Y. HEMEDANİ – Sultan Sencer dervişlerimiz için elli bin altın yollamış. Kabul edelim mi? Fikrin nedir?
- A. YESEVİ – Sizin fikrinizin olduğu yerde bizimki fikir sayılmaz...
- Y. HEMEDANİ – Estağfurullah... Hepinize soruyorum. Fikrinizi açık olarak söyleyiniz.
- A. YESEVİ – Dervişin kendisi için dünya malında gözü olmaz şeyhim... Derviş kendisini insanlığa adamıştır.
- K. COĞI – Sultan Sencer sizi de çok sever... Sizin hikmetleriniz dilden dile dolaşır Yesevi...

- A. YESEVİ – Biz de Sultanı severiz... Dervişler kendileri için hiçbir şey istemezler...
- K. COĞI – Dervişler de bu dünyada yaşarlar Yesevi...
- A. YESEVİ – Derviş değildir elini eteğini dünyadan çeken; derviş dünyaya sarılandır, kucaklayandır... Hak yolunda Hak'la beraber, insanlık için yaşayandır... Bizim için altının önemi yoktur. Bizim işimiz gönül işidir.
- Y. HEMEDANI – Yesevi doğru söyler... Sizler ne dersiniz...
- İÇERİDEKİLER – *(Başları ile tasdik ederler.)* Doğru... Münasiptir Şeyhim...
- A. YESEVİ – Sultan medrese açsın... İnsanların ilimle uğraşacağı yerler kursun... İlme dayalı düşünce her zaman en iyisidir...
- K. COĞI – *(Beklemediği bir davranışla karşılaşmıştır.)* Haddim değil Şeyhim; ama, bir şey sorabilir miyim?
- Y. HEMEDANI – Buyurunuz... Sorabilirsiniz elbette... Yalnız bizi yanlış anlamayınız... Biz Sultana saygıda kusur etmeyiz... Ama, bize verilen bir şeyi alıp almamak da bizim hakkımız olmalıdır...
- K. COĞI – Demek size gönderilen hediye kabul etmiyorsunuz...

- A. YESEVİ – Altınları alırsak dervişler arasında maddi hırslar başlar... Gönüllerindeki parıltılar kayıp olabilir... Şeyhim, yine de takdir sizindir... Gönüldeki parıltılar üzerine altın ışıltısı düşerse kötü sonuçlar ortaya çıkabilir... Gönüldeki parıltılar üzerine altın ışıltısı düşmemeli Şeyhim...
- K. COĞI – Çok üzgünüm...
- Y. HEMEDANİ – Sultanımız, medrese kursun; biz de yardımcı olalım...
- K. COĞI – (*Hâlâ şoktadır.*) Çok üzgünüm... Çok üzgünüm...
- A. YESEVİ – Şeyhim, altınlar kabul edilince, dergâhımıza devlet girmiş gibi olur. Oysa, devlet içinde tarikat; tarikat içinde de devlet olamaz...
- K. COĞI – (*Daha sakin. Sanki ikna olmuş gibi*) Anlıyorum...
- A. YESEVİ – (*Hikmet okur.*)
İnsan odur, fakir olup yolda yatsa,
Toprak gibi âlem halkı basıp geçse,
Yusuf gibi kardeşi köle diye satsa;
Kulun kulu, o kul ne diye gururlansın?

(Yesevi hikmet okurken Yusuf Hemedâni de postundan kalkar. Işıklar azalır, sonra söner.)

(Yusuf Hemedani'nin Dergâhı. Müzik uzaklardan duyulur. Işıklar yandıığında Yusuf Hemedani postunda oturur. Ahmet Yesevi karşısında diz çökmüştür.)

- A. YESEVİ – Şeyhim, umarım, Sultan Sencer bizi yanlış anlamaz.
- Y. HEMEDANİ – Bunda yanlış anlaşılacak ne var ki, Yesevi?
- A. YESEVİ – Kaşık, kepçe yonttum aklım erdi ereli... Bence, rızkın ölçüsü kaşıktır... Ona bir damla haram düşerse, taşıyan el taşımaz, tutan kol tutmaz olmalı Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Allah haramdan saklasın herkesi... (Durur.) Yesi'yi çok özledin mi?
- A. YESEVİ – Size olan özlemimi bilirsiniz Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Merv hiç aklımdan çıkmaz Yesevi... Herat ve Merv arasında geçti ömrüm... Her gün yüzümü Merv'e dönüp ağlarım ben

Yesevi... Ben Hemedanlıyım... Ama, beni Merv pişirdi... Orada piştim ben...

A. YESEVİ

- Siz, Selman Farisi'nin sarığını, asasını-taşırsınız Şeyhim... Sizin dergâhınızda bulunmak da bizi pişirdi...

Y. HEMEDANİ

- İlmin aslı şüphedir Yesevi... Ben, üç göbek önce İslamiyeti seçmiş, Hemedanlı bir mecusi ailesinin çocuğuyum... İran'ı da bilirim, Hindistan'ı da... Ben Hint ve İran kaidelerini İslamiyet esası ile telif ve teville çalışan birisi değilim...

A. YESEVİ

- Beni de bilirsiniz Şeyhim...

Y. HEMEDANİ

- Bilirim... Sen Acem kültürü dairesinde kalan diğer sufiler gibi Farsça yazmadın... Türkçeyi kullandın... Süluk adabını Arapça ve Farsça bilmeyen Türk dervişlerine Türkçe anlattın...

A. YESEVİ

- Fakat Şeyhim... Siz, hepsini biliyorsunuz...

Y. HEMEDANİ

- Çok defa dervişler seni şikâyet ettiler bana... (*Gülümser.*) Farsça ve Arapça kullanmadığını söylediler...

A. YESEVİ

- Şeyhim siz...

Y. HEMEDANİ

- Telaşlanman gerekmez...

A. YESEVİ

- Fakat Şeyhim...

Y. HEMEDANİ

- Sen haklısın Yesevi... Sen doğru olanı yaptın...

- A. YESEVİ – (Yusuf Hemedani'nin elini öpmek için hamle yapar.) Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Estağfurullah Yesevi...
- A. YESEVİ – Din bütün insanların; dil benim... Benim dilim Allah'a yalvarmam için yeterli... Ben, dilim ile, dileğimi en iyi şekilde ifade ederim Allah'a...
- Y. HEMEDANİ – (Gülümser.) Yesi'yi çok özlediğin anlaşıyor. Arslan Baba'nın mezarı da orada...
- A. YESEVİ – Şeyhim, Arslan Baba'yı çocukken tanıdım... Kurudum gazel oldum... Buraya, dergâhınıza canlanıp yeşermeye, damla iken sel olup coşmaya geldim...
- Y. HEMEDANİ – Yolun açık olsun Yesevi...
- A. YESEVİ – Beni azat ediyorsunuz demek?!.
- Y. HEMEDANİ – Sen artık doldun ve taşıyorsun Yesevi... Seni o kadar çok bekleyenler var ki, hepsini biliyorsun... Buhara sokaklarında herkes hikmetlerini söyler. İnsanlar İslamiyeti senin hikmetlerinle daha çabuk benimsediler... Arslan Baba'nın sana çizdiği yolu biliyorsun Yesevi...
- A. YESEVİ – Arslan Baba benim için minareydi, Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Sen onun şerefesisin...
- A. YESEVİ – (Mest olmuştur.) Aman Allah'ım!.. Siz benim için kalesiniz Şeyhim... Ben size sığındım...

- Y. HEMEDANĪ – Hiç kale burçsuz olur mu?
- A. YESEVĪ – Olmaz Şeyhim...
- Y. HEMEDANĪ – Eğer, ben kale isem...
- A. YESEVĪ – (*Sözünü keser adeta*) Evet Şeyhim...
- Y. HEMEDANĪ – Sen benim burcumsun Yesevi...
- A. YESEVĪ – Bir kuş kadar hafifim... Bulutlarda uçuyorum sanki...
- Y. HEMEDANĪ – Bir gün Hasan Endaki'yi kırdım. Sonra, düşündüm, Allah bana görmem için akıl gözü vermişti... Sonradan anladım ki, Hasan'a Allah, hem akıl gözü; hem de gönül gözü vermişti...
- A. YESEVĪ – Şeyhim, bakınca baktıklarımı görürüm... Gözlerimi yumunca bütün âlemi görürüm...
- Y. HEMEDANĪ – (*Düşünür, iç geçirir.*) Hasan beni daha sonra anladı...
- A. YESEVĪ – Biliyorum Şeyhim... Siz ona her şeyi açık olarak söylemişsiniz... Şeyhim, söz anlaşılacak seviyede, bulut yağıacak yükseklikte güzeldir...
- Y. HEMEDANĪ – (*Coşkulu*) Yeter Yesevi... Dün dergâhın girişinde bir Türk gördüm. Gencecik birisi... Adını sordum, Askar olduğunu söyledi... Senin bir hikmetini okudu bana... Çok duygulandım. Ben kale isem, anladım ki, sen çoktan benim burcum

olmuşsun... Askar seni çok seviyor. Senin için gelmiş buralara... Çağırayım, bak dinle... (Dışarı seslenir.) Askar...

ASKAR – (Girerek) Emrediniz Şeyhim... (Ahmet Yesevi yere bakar. Sanki halvet halindedir.)

Y. HEMEDANİ – Dün söylediğin hikmeti bir daha okur musun? Kimdi o hikmetin sahibi?

ASKAR – Hoca Ahmet Yesevi...

Y. HEMEDANİ – Nerede duydun o hikmeti?

ASKAR – Semerkant'ta duydum... Geldim burada duydum... Bu güzel sözlerin sahibini aradım... Çok şükür burada buldum onu...

Y. HEMEDANİ – Oku o güzel sözleri Askar...

ASKAR – (Hikmet okur.)

Âşıkların yaş yerine kanı akar;

Melekler her taraftan nurlar yakar;

Gafil olsa, "Hazır ol!" diyip kendi bakar;

Gerçek âşıklar bu dünyanın burcu olur.

A. YESEVİ – Allah'ım... Büyük Allah'ım...

Y. HEMEDANI – Yolun açık olsun Yesevi... Yolun açık olsun.

A. YESEVİ – (Hikmet okur. O başlayınca Yusuf Hemedani ve Askar da iştirak ederler.)

**Âşık yansa, has maşuku ile yanar;
Mecaziler yanmadan durur, candan doyar;
Gerçek âşık yandığı için nurla dolar;
O sebepten maşukuna nazı olur.**

(Aynı hikmeti Yesevi, Yusuf Hemedani ve Askar nakarat halinde söylerlerken ışıklar kararır.)

(Yusuf Hemedani'nin Dergâhında toplantı odası. Tam karşıda yüksekçe bir kısım bulunur. Burada Yusuf Hemedani'nin postu vardır. Yusuf Hemedani bu posta oturur. Post etrafındaki yastıkların işlemeleri dikkat çeker. Sol tarafta bir ocak bulunur. Bu ocağın karşısında şilteler, yastıklar vardır. Yerdeki kilimler şilteler ve yastıklarla tam bir uyum içindedir.

Yusuf Hemedani'nin postunun sağında ve solunda kandiller vardır. Tepedeki kubbeden sızan ışıklar kilimler üzerine rengârenk düşer. Bu ışıklar içeriye ferah bir hava verir. Salona sağdaki kapıdan girilir.

Tambura, akordeon, kopuz, sırınay ve barabandan oluşan saz topluluğundan müzik başlar. Sahne karanlıktır. III. Derviş elinde kandille girer. Eşiği selamlar. Ağır ve sakin bir yürüyüşü vardır. Kandilleri yakar. Sahne aydınlanır. Elindeki kandili ocağın kenarına bırakır. Üstten gelen renkli ışıklar bütün canlılığı ile görülür. Ocağı tutuşturur. Ocağın kenarındaki ibrikten aldığı su ile çayı demler. Ocağın kenarına demlediği çayı koyar. Üzerini de renkli bir örtü ile kapatır. Bir tepside dizili duran piyaleleri -bir çeşit kulpsuz çay fincanı kontrol eder. Etrafı gözden geçirir, sonra çıkar. Kopuz çok uzaktan duyulur sanki.

Yusuf Hemedani girer. Peşinden Abdullah Berki, Hasan Endaki, Ahmet Yesevi ve Abdulhalik Gucduvani girerler. Hepsı devakur yürüyüş içindedirler. Yusuf Hemedani postuna oturur. İçeridekiler sağında ve solunda ikişerli olarak kalırlar. Sıra ile Yusuf Hemedani'nin elini öpmek isterler. O izin vermez. Memnuniyetini bildirir şekilde elini kalbinin üstüne koyar, geri alır.

Az sonra I, II, III. Dervişler ve Askar girerler. İçeri giren önce eşiği selamlar, sonra Yusuf Hemedani'nin elini öpüp bir kenara çöker. Müzik azalır, sonra susar.)

Y. HEMEDANİ – Canlar... Bu günkü sohbetimiz benden sonra posta oturacak olanlar ve Yesevi'nin gidişi hakkındadır.

(Herkes Ahmet Yesevi'nin yüzüne bakar. O yere bakmaktadır.)

A. BERKİ – Şeyhim...

Y. HEMEDANİ – (Duymaz.) Neden şaşırdınız? Yoksa, bana yaşlılığı yakıştıramadınız mı?

A. BERKİ – Sizin gönlünüz her zaman gençtir Şeyhim...

Y. HEMEDANİ – Sağ ol Abdullah... İnanıyorum, benim postuma oturacak olan sizler beni geçeceksiniz...

H. ENDAKİ – Size yetişmek mümkün değildir Şeyhim...

Y. HEMEDANİ – Aşk bizim yolumuzdur... Siz bu yolda yürüyeceksiniz... Bu gün hepiniz ile etraflı görüşeceğim... Geçmişte kırdıklarım olmuştur...

- H. ENDAKİ – Kırılmamız olmaz Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Hasan, sen o günü hatırlıyor musun?
- H. ENDAKİ – Hangi günü Şeyhim?
- Y. HEMEDANİ – Seni kırdığım günü...
- H. ENDAKİ – Benim size kırgın olmam veya kırılmam söz konusu olamaz Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Seni kırdığımı düşündükçe, inan kalbimin bana yük olduğunu hissettim...
- H. ENDAKİ – Hâşâ Şeyhim... Eğer, böyle düşünürseniz, inanın ben perişan olurum... Siz, bana çalışmayı emrettiniz... Buraya geldikten sonra ben, işimi, evimi, çocuğumu, çoluğumu unuttum... Dipsiz bir istiğrak kuyusunda kayboldum, gittim... Vecde daldım Şeyhim, dünya işlerini unuttum... Ne yaptığımı bilmiyordum...
- Y. HEMEDANİ – Hep kırıldığımı düşündüm...
- H. ENDAKİ – Siz bana iş görmeye mecbur olduğumu, çocuklarımı ve işimi ihmal etmememi söylediniz...
- Y. HEMEDANİ – *(Gülümser)* Sen, bana ne söyledin?
- H. ENDAKİ – Başka hiçbir işe gücümün kalmadığını söyledim... Siz bana kızdınız... Hemen şuracıktaki çocuklarımın rızkının ihmalata gelmeyeceğini söylediniz... Bu tenbihten daha güzel ne olabilirki şeyhim... Sonra da beni hep el üstünde tuttunuz...

- Y. HEMEDANİ – Bunu gönülden söylüyorsun değil mi?
- H. ENDAKİ – Gönülden söylüyorum...
- Y. HEMEDANİ – Hiçbir sultanın ayağına gitmedim. Hiçbir zenginin evine gitmedim... Kalbim bütün varlıklar için sevgi ile doludur... Hristiyanların, ateşe tapanların evlerine gittim... Onlara aşkı anlattım... Onlara Allah'ı anlattım... Onlara Peygamberi anlattım... Ama, seni kırmam hepsinin önüne geçti Hasan...
- H. ENDAKİ – Hâşâ Şeyhim... Dedim ya, size kırılman söz konusu olamaz...
- A. BERKİ – O kadar çok kalp sizinle huzur buldu ki Şeyhim; onu bizler biliyoruz...
- Y. HEMEDANİ – *(İçeridekilerin yüzlerine bakar. Sanki onlardaki tepkiyi tartmaya çalışır.)* Benim vefatımdan sonra...
- İÇERDEKİLER – Allah size uzun ömür versin Şeyhimiz...
- Y. HEMEDANİ – Sözümü kesmeyiniz... Benim vefatımdan sonra postuma Abdullah otursun... Sonra Hasan, sonra da Yesevi otursun... Gözlerime öyle bakma Abdul Halik... Postum Yesevi'den sonra senindir...
- A.H. GUCDUVANİ – Gözlerinize bakışım post için değildir Şeyhim... Gözlerinize bakıp, buraya ilk geldiğim günü düşündüm... *(Ağlar.)*
- A. YESEVİ – Şeyhim. Allah sizi başımızdan eksik etmesin... *(İçeridekiler gözlerini silerler.)*

- Y. HEMEDANİ – Ben kendimi biliyorum... (*Durur.*) Sana gelince Ahmet, sen artık Yesi'ye dön...
- A. YESEVİ – Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Merv'in özlemi ile yaşadım hep... Senin de Yesi'nin özlemi ile yandığını biliyorum... Daha önceki görüşmelerimizde de söyledim... Seni orada çok bekleyenler var biliyorsun...
- A. YESEVİ – Evet biliyorum. Benden işaret bekleyen arkadaşlarım var... Benim özlemimi çeken yoldaşlarım var... Ama, ben şeyhimin işareti olmadan yola çıkamam...
- Y. HEMEDANİ – Artık işaretini verebilirsin Yesevi...
- A. YESEVİ – Ben şahsım için söylemedim Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Söyledim ya Yesevi, işaretini verebilirsin...
- A. YESEVİ – (*Ağlar sanki*) Şeyhim, sizin sevginizi bu kadar kazanmak her kula nasip olmaz. Arslan Baba ile yola çıktım... Sonra siz, beni gönül yolunda, ilim yolunda bu seviyeye getirdiniz...
- Y. HEMEDANİ – İnsanlar seni tanıdı... Seni sevdiler Yesevi... Ne mutlu bana ki, senin gibi bir can ile aynı yerde bulundum...
- A. YESEVİ – Beni utandırılıyorsunuz Şeyhim...
- Y. HEMEDANİ – Dergâhımızdan senin sesin, senin sözün yükseldi... Sen benim elim, dilim, gö-

züm, kulağım oldun... Göremediklerimi
gördün, diyemediklerimi söyledin...

(İçeridekiler birbirinin yüzlerine bakarlar. I. Derviş iyice utanır.)

A. YESEVİ – Şeyhim, dergâhınıza ağır girdim; hafif çıktım... Görür girdim, âmâ çıktım... Duyar girdim; sağır çıktım... Yürür girdim; sürünür çıktım...

Y. HEMEDANİ – Yolun açık olsun Yesevi...

(Ahmet Yesevi Yusuf Hemedani'ye sarılır. Onun elini öper. Yusuf Hemedani Yesevi'nin sırtını okşar. Ahmet Yesevi içeri-dekilerle vedalaşır.)

A. YESEVİ – Hakkınızı helal edin...

İÇERİDEKİLER – Helal olsun.

A. YESEVİ – Benden yana da helal olsun...

(Ahmet Yesevi kapıya yönelir.)

Y. HEMEDANİ – Askar, haber ver gençlere... Sen otur şöyle Yesevi... (III. Derviş'e) Sen de çayları hazırla...

(III. Derviş çayları hazırlar. Saz grubu içeri girer. Yusuf Hemedani'nin önündeki boşluğa otururlar. Askar onların yanına gelir.)

ASKAR – Hazırız Şeyhim...

Y. HEMEDANİ – Dün bana söylemiştin; hatırladın değil mi?

ASKAR – Hiç unutmadım zaten Şeyhim...

(Sazlar başlar. Sonra Askar'ın işareti ile II. ve III. Dervişler de Askar ile beraber hikmet okurlar.)

KORO

– (Askar, II. Derviş, III. Derviş)

Gece gündüz Allah diye durmadan yürür;

Allah bir mum, pervane gibi kendini vurur;

Leyla, Mecnun, Ferhad, Şirin devrini sürer;

Hak Taâlâ âşıkların sevgilisi olur.

(Herkes coşmuştur adeta.)

Can verici meyden içen âşık burda sultan;

Onun için Hak yolunda canı kurban;

Yarın varsa, didarına kılar mihman;

Kış günü mey içirse, yazı olur.

(Herkes daha da coşmuştur.)

Gizli yürüyüp kimi görse, âşık kılar;

Lütfeylese, yalancuları sadık kılar;

Hak'tan korkanı dergâhına layık kılar;

Dışta a'ma, içte ise gözü olur.

(Işıklar kararır. Ahmet Yesevi önde kapıya yakın bir yerde ayaktadır. Omzunda heybesi vardır. Bir huzme ışık onu aydınlatır. Müzik çok az duyulur. Yesevi bir şeyler söyler. Sesi duyulmaz. Belli ki, hikmet okumaktadır. Yanaklarından aşağı yaşlar süzülür. Yesevi'yi aydınlatan ışıklar kararır. Bir huzme ışık Yusuf Hemedani'yi aydınlatır. O dua etmektedir. Dua bitince ışıklar yanar. Ahmet Yesevi önde ve ayaktadır. Herkes ayaktadır. Ahmet Yesevi içeridekilere döner. Bir şey söyleyecek olur; söyleyemez.)

İÇERİDEKİLER – *(Coşkulu)* Yolun açık olsun Yesevi... Yolun açık olsun...

(Ahmet Yesevi çıkar. Yusuf Hemedani aynı kapıya doğru yürür, ortaya gelince Baba Maçın girer. Yusuf Hemedani'yi görmez, ona çarpar. Kendisini Yusuf Hemedani ve içerdekilerin ortasında bulur. Bir müddet içerdekilerin yüzüne bakar. Herkes şaşkındır.)

BABA MAÇIN – Bu tören neden erenler?..

ASKAR – Bir can uğurladık. Can versin darda kalanlara diye...

BABA MAÇIN – *(Kararlı)* Ben de birini canını almak için buradayım...

III. DERVİŞ – Çay içer misin?.. Çay verelim... Hem biraz sakinleşirsin... Yeşil çay, tansiyonunu da düşürür...

BABA MAÇIN – Alayı bırak... Ateş kadar, sel kadar, heylan kadar kararlıyım... Alıp götüreceğim onu...

ASKAR – Nereye götüreceksin aradığını?

BABA MAÇIN – Cehenneme...

Y. HEMEDANİ – Cehenneme mi?

BABA MAÇIN – Evet...

Y. HEMEDANİ – Yanlış bire yerde olmayasın...

BABA MAÇIN – Doğru yerdeyim...

Y. HEMEDANİ – Burası, dünyayı cennete çevirmek için uğraşanların toplandığı yerdir... El ele

- verip, dünyayı cennet yapalım diyenler gelir buraya... Nedir seni bu kadar kızdıran, bu kadar azdıran?..
- BABA MAÇİN – Dergâhına gittim; bulamadım... Burada olduğunu öğrendim. Kadınlı erkekli meclisler kurarmış o...
- Y. HEMEDANİ – Sonra?..
- BABA MAÇİN – Kadınlı erkekli meclisler azdırır insanı... İnsanları uyarıyorum hep ona karşı...
- Y. HEMEDANİ – Azmak isteyenler azar...
- BABA MAÇİN – Halk azarsa felaketler başlar...
- Y. HEMEDANİ – Biz azanı kurtarıyoruz azgınlığından...
- BABA MAÇİN – Biz de kurtarıyoruz... Şeyhe düşen azgınlığı bitirmektir. Ben bitirdim Horasan'daki azgınlıkları...
- Y. HEMEDANİ – Hoş geldiniz şeyh hazretleri... Aradığınız burada mı bilemem.
- BABA MAÇİN – Burada, burada o...
- Y. HEMEDANİ – Kim?
- BABA MAÇİN – Yesevi... Ahmet Yesevi...
- Y. HEMEDANİ – Siz onun peşindesiniz demek Horasan şeyhi Maçın...
- BABA MAÇİN – Tanıdınız beni...
- Y. HEMEDANİ – Herkes tanır seni... Ama, aradığınız kişi burada yok... Gitti o...

- BABA MAÇİN – Gitti mi?..
- Y.HEMEDANİ – Askar söyledi duymadın mı? Uğurladık Onu...
- BABA MAÇİN – Nereye?..
- Y.HEMEDANİ – Bilemem...
- BABA MAÇİN – *(Belindeki hançeri çeker.)* Verin onu bana... *(İçerdekilerin üzerine yürür.)* Verin onu dedim...
- Y. HEMEDANİ – *(Asasını kaldırarak)* Dur...
- BABA MAÇİN – Ama şeyh hazretleri...
- Y.HEMEDANİ – Kapımız insan gibi gelenlere açıktır... Canlar, yılan önce kaldırır başını, kendisine bakanlara çatal diliyle bir şeyler anlatır... Kabaran başı değince yere küçülür, sonra kaybolup gider sessizce başıyla beraber...
- BABA MAÇİN – *(Hançeri kınına yerleştirir.)* Demek öyle şeyh hazretleri...
- Y. HEMEDANİ – Kalmak da elinde; gitmek de...
- BABA MAÇİN – Gidiyorum... Gidiyorum Şeyh hazretleri...

(Maçin geldiği kapıdan çıkar gider.)

- Y. HEMEDANİ – Canlar, yol vardır erdirir insanı huzura... Yol vardır götürür insanı çukura...

(Yusuf Hemedani çıkarken ışıklar kararır.)

(Yusuf Hemedâni'nin Dergâhı. Dergâhın avlusunda III. ve II. Derviş oturmuş, konuşurlar.)

- III. DERVİŞ – Çok üzgünüm...
- II. DERVİŞ – Neden?
- III. DERVİŞ – Yesevi'nin gidişi beni çok üzdü...
- II. DERVİŞ – Üzülmen gereksiz... Onun hikmetleri hep bizimle kalacak...
- III. DERVİŞ – Ne kadar severlermiş birbirlerini...
- II. DERVİŞ – Sevgi her şeyin başı... Sevgi olmasa dünya olmazdı bence, ne dersin?
- III. DERVİŞ – Sahi dünya olmazdı değil mi?
- II. DERVİŞ – Olmazdı ya... Baksana gece gündüzü sarıyor, ateş de düştüğü yeri yakıyor... İnsanlar, önce birbirlerini sevecekler ki, sonra öteki sevgiler gelsin...
- III. DERVİŞ – Haklısın... Baktım da o gece, Hemedani

Hazretleri iyice yaşlanmış...

- II. DERVİŞ – O da çok üzüldü Yesevi'nin gidişine... Onun gitmesini hem çok istedi hem de fazlasıyla üzüldü...
- III. DERVİŞ – Baktım dua ederken ağlıyordu...
- II. DERVİŞ – Ağlıyordu ya... Bir gün seni de uğurlarız...
- III. DERVİŞ – Sen benden kıdemlisin. Önce seni yollarız...
- II. DERVİŞ – Bu iş kıdem işi değil... Kimin ne zaman olgunlaşacağını, kimin ne zaman yola çıkacağını kimse bilemez...
- III. DERVİŞ – Kafamı karıştırdın kardeş... Olgunlaşmanın zamanı belli olmaz mı diyorsun?...
- II. DERVİŞ – Öyle...
- III. DERVİŞ – *(Testi elinde sallana sallana gelen I.Derviş'i başıyla işaret ederek) Galiba haklısın kardeş...*
- I. DERVİŞ – *(Su testisi ile girer.)* Merhaba canlar...
- III. DERVİŞ – Merhaba...
- I.DERVİŞ – Su içer misiniz?
- II.DERVİŞ – Erkencisin...
- I. DERVİŞ – Onu takip ettim...
- III. DERVİŞ – Kimi?
- I.DERVİŞ – Ahmet Yesevi'yi...

- II.DERVİŞ – Neden?
- I.DERVİŞ – Af dilemek için?
- II.DERVİŞ – Ne affı?
- I.DERVİŞ – Onun hakkında yanılmışım...
- II.DERVİŞ – Yanılmak mı? O da ne demek? Sen, ya konuşmayı bilmiyorsun ya da ağzından çıkanı kulağın duymu-yor...
- I. DERVİŞ – Kötü bir niyetim yok...
- III. DERVİŞ – Ne söylediğinizi anlayamıyorum...
- II.DERVİŞ – Ben konuyu biliyorum...
- III.DERVİŞ – Ama, ben bilmiyorum...
- II.DERVİŞ – Yesevi hikmetlerini Türkçe söyler ya...
- III.DERVİŞ – Evet...
- I. DERVİŞ – Ben ona karşı idim...
- III. DERVİŞ – Ya şimdi?
- I. DERVİŞ – Değilim... Artık karşı değilim...
- II. DERVİŞ – Neden karşı değilsin?
- I. DERVİŞ – Hemedani Hazretlerinin onu ne kadar sevdiğini gördüm...
- I. DERVİŞ – Önemli olan senin sevgin...
- III. DERVİŞ – Sahi takip ettin mi?
- I. DERVİŞ – Ettim...
- II. DERVİŞ – Nereye kadar gittin?
- I. DERVİŞ – Buhara'nın çıkışında bir tepe var, bilir-

siniz. İşte oraya kadar gittim...

II. DERVİŞ

- Seni görmedi mi?

I. DERVİŞ

- Sanmam... Görse çağırırdı yanına zaten...

II. DERVİŞ

- Peşine düşmüşken beraber gitseydin bari...

I. DERVİŞ

- Düşünmedim değil...

II. DERVİŞ

- Yok daha neler...

(I. Derviş bir maşrapa ile onlara su verir.)

III. DERVİŞ

- Sağ ol kardeş... Sahi anlatsana nasıl gidiyordu?

I. DERVİŞ

- Sakindi... Düşünceli düşünceli yürüyordu...

II. DERVİŞ

- Hiç belli olmaz; bakarsınız, yakında geri dönebilir...

III. DERVİŞ

- Neden?

II. DERVİŞ

- Hemedani Hazretleri hastalanırsa eski talebeleri doldururlar dergâhı...

I. DERVİŞ

- Ölümü düşünmeyin...

II. DERVİŞ

- Vakti gelince gelir, bulur seni ölüm...

(Askar girer. Düşünceli ve üzgün bir hali vardır.)

III. DERVİŞ

- Üzgünsün...

ASKAR

- Onu burada buldum... Bir sohbetini bile dinleyemedim... Gitti o...

I. DERVİŞ

- Gelirmiş...

- ASKAR – Ne zaman?
- I. DERVİŞ – Yusuf Hemedani Hazretleri hastalanınca gelirmiş...
- ASKAR – Kim söyledi?
- II. DERVİŞ – Ben söyledim...
- ASKAR – O hep benimle yaşayacak... Onun hikmetleri yetecek bana... Yesevi’yi bulmak için yollar aştım... Onunla beraber gitsem olur muydu acaba?
- II. DERVİŞ – Olmazdı...
- ASKAR – Neden olmasın?
- II. DERVİŞ – Yesevi burada pişti... Dergâhı bir kişi kurar. Binlerce kişi gelir gider. Işığı bir kişi yakar; binlerce, milyonlarca insan aydınlanır...
- I. DERVİŞ – (II. Derviş’e) Hani bana hikmet okuyacaktın...
- II. DERVİŞ – Dinlerseniz okurum...
- ASKAR – Dinliyoruz...
- II. DERVİŞ – (Hikmet okur.)
- Dervişim diyip taat kılar halk içinde;***
- Riya kılıp koşup yürür orda burda;***
- Allah için tâat kılan derviş nerde?***
- Gerçek derviş dağ ve çölü mekan kılar.***
- ASKAR – Şimdi dağ ve çöllerde; kim bilir nerede o...

- I. DERVİŞ – (Askar'a) Sen niçin bu kadar seviyorsun Yesevi'yi?
- ASKAR – Niye soruyorsun?
- I. DERVİŞ – Az önce baktım ağlamaklı oldun sanki...
- ASKAR – Onun hikmetleri her şeyi açık olarak anlatıyor. Tanıdıklarımızın fikirlerini kendimize mal etmedik biz...
- I. DERVİŞ – Hiç etkilenmediniz mi?
- ASKAR – Etkilenmek başka; benimsemek başka... Eski ve yeni inanç sistemlerini Yesevi kaynaştırdı...
- II. DERVİŞ – Seyhun sahasındaki Budist manastırlarının bile Yesevi'nin çizdiği yola etkisi olmamıştır...
- ASKAR – Yesevi, bizim eskiden bu güne taşıdığımız sağlam inançlarımızı İslamiyet ile kaynaştırmıştır... Yesevi insanların gönünü daha yükseğe taşımıştır...
- I. DERVİŞ – Bakıyorum derviş ağzı ile konuşuyorsun...
- ASKAR – Dervişim diyenler dergahta olur. Peki sen ne arıyorsun burada?
- I. DERVİŞ – Ne aradığımı bir bilebilsem...
- ASKAR – Ya...
- III. DERVİŞ – İnsan tek başına çıkar yola. Sonra binlerce olup döner ilk kaynağına...

II. DERVİŞ – Gök ne kadar uzakta gülerse de, ışıık hep yakındadır...

I. DERVİŞ – (Alaylı) Beyler, ne zaman çıkıyorsunuz yola!

ASKAR – Kes be adam... Sen insanı çıldırtırsın...

(I. Derviş kendine çekilir.)

II. DERVİŞ – Ne yapıyorsunuz siz? Biz kavgaları bitirmek için bir araya gelmişiz; siz kavga ediyorsunuz...

III. DERVİŞ – Sakin olun...

ASKAR – Beni bağışlayınız canlar...

I. DERVİŞ – Kusuruma bakmayınız.

II. DERVİŞ – Sizler birbirinizi bağışlayınız...

ASKAR – Beni bağışla Derviş...

I. DERVİŞ – Sen de beni bağışla...

(Askar ve I. Derviş sarılırlarken ışııklar kararır.)

(Bir tepe. Solda büyük bir ağaç gövdesi. Ağacın gölgesi sağa doğru düşmüştür. Karanlıkta bir koyun sürüsünün sesleri gelir. Koyunlar kuzular meler. Arada köpek havlamaları duyulur.)

ÇOBAN (*Dışardan*) – Hoy-ha... Hay-ha... Hay-ha yavrularım....
(*Çıngırak sesleri azalır.*) Hoy-haa... Pişt pişt hoy-ha... (*Bir köpek havlar.*) Yat öyle... Uslu dur... Yat... Al bakalım azığımı ye... (*Çoban ortaya çıkar. Orta yaşlı birisidir. Elinde azık torbası ve siyah bir kılıf içinde tamburası vardır. Elindekileri yere bırakır. Bir taraftan da görünmeyen köpeği ile konuşur.*) Yat orada... Kalkayım deme; akşama azığımı keserim... Ha şöyle... Uslu dur... Bakıp durma öyle gözüme... Seni it oğlu it seni... (*Köpek havlamaya başlar.*) Ne var? Ne oldu yine?..

I. YOLCU

– (*Dışarıdan*) Hey!.. Hey!..

ÇOBAN

– Kim o? Uğru musun nesen? Ne işin var bu dağ başında?

- II. YOLCU – Yolcuyuz biz...
- ÇOBAN – (*Ayağa kalkar.*) Gelin gelin korkmayın... Köpeğim ısırmasın sizi...
- I. YOLCU – (*Girerek*) Selamünaleyküm...
- (*II ve III. Yolcular onu takip ederler.*)
- ÇOBAN – Aleykümselam...
- III. YOLCU – Köpeğin ısırmasın da bizi...
- ÇOBAN – Yok yok ısırmasın... Bizim konuştuğumuzu gördü ya; artık ona göre biz dostuz... Bizim dost olduğumuzu anlarsa sesini çıkarmaz... (*Dışarı köpeğe*) Aferin yat öyle...
- III. YOLCU – Sözüünü dinliyor...
- ÇOBAN – Dinler... Bazen uğrular gelir... Önce biri çıkar ortaya; sonra da peşinden adamları başıma üşüşürler...
- II. YOLCU – Sonra?...
- ÇOBAN – Sonra köpeği bağlayıp, alabildikleri kadar kuzu alıp giderler...
- I. YOLCU – Bizden zarar gelmez...
- ÇOBAN – Size göre demedim arkadaş. Ne diye alındın ki?
- I. YOLCU – Hırsızlık kötü şey... Senin olmayan bir şeyi almak hiç de insanlık işi değil...
- ÇOBAN – Doğru söylersin yolcu... Gelin oturun şöyle... Kısmetiniz varmış... Aziğımı yiyecektim; Çıkageldiniz... Oturun bera-

ber yiyelim... (Otururlar. Çoban birden palasını çeker. Ötekiler sıçrarlar.) İster-seniz size bir kuzu keseyim... Ateş yakıp çeviririz... Kuzu bu, şiş bile yaparız...

II. YOLCU

- Sağ ol... Hem ne diye kıyacaksın kuzu-ya...

ÇOBAN

- Allah onları bizim için yarattı...

I. YOLCU

- Bir başka zaman yaparız şiş kebabı...

ÇOBAN

- Sizi bir daha ne zaman bulurum ben... Hem, biliyor musunuz; kebabın iyisi şiştir... Gözünün önünde ağır ağır pişer. Sabır ister... Hepsi pişmeyince yiyemezsin....

III. YOLCU

- Kebabı çok seviyorsun galiba?

ÇOBAN

- Sen sevmez misin?

III. YOLCU

- Fark etmez...

ÇOBAN

- Geçenlerde ağımla gözeye çıktık...

III. YOLCU

- Nereye çıktınız?

ÇOBAN

- Buraya epey uzakta bir su kaynağı var... Su kayanın dibinden kaynarak çıkıyor... İşte ona göze diyorlar... Öyle soğuk ki suyu hiç sormayım... Parmağınızı batırsanız koptu gibi gelir size...

I. YOLCU

- Merak ettim... Yolumuzun üstünde ise görmek isterim...

ÇOBAN

- Zor olur... Çıkamazsınız... Ağam, dostları ile çıktı oraya... Ben onlara kuzu çevir-

dim... Küçük bir parça yedim. Çok lezzetli geldi bana... Kebap doğranınca soğuyor... Tadı kaçıyor... Çok eğlendik orada... Hele aziğımızı yiyelim anlatırım size...

(Herkes torbasındaki aziğı çıkarır, yemeye başlarlar. Bu arada köpek tek tek havlar. Çoban huzursuzlanır.)

I. YOLCU – Ne oluyor bu hayvana?

ÇOBAN – Bir huzursuzluğu var. (Dışarı) Yat orada...

II. YOLCU – Hayvandır... Vardır bir derdi...

III. YOLCU – Bazen vahşi hayvanlar da gelir değil mi?

ÇOBAN – Gelir...

(Ahmet Yesevi girer. Onların az uzağına, ağacın arkasına oturur. Onları izler.)

ÇOBAN – Size süt sağayım mı?

III. YOLCU – İyi olur...

I. YOLCU – Sen de hep yemeyi düşünürsün...

II. YOLCU – Yol boyu böyle didişip durdular...

ÇOBAN – Hayrola?

I. YOLCU – Tambura mı çalyorsun?..

ÇOBAN – Tambura çalarım... Kaval çalarım... Dilli düdük çalarım... İşimiz ne dağ başında... Hem yemeğimizi yiyelim; size Yesevi'den hikmetler okuyacağım...

I. YOLCU – Bildiğimiz Ahmet Yesevi'den hikmetler okuyacaksınız öyle mi?

- ÇOBAN – Biliyorsunuz demek Yesevi’yi? Yesi’de yaşamış... Dilden dile gezermiş sözleri... Herkes söyler onun hikmetlerini... Onun hikmetleri benim gibi dağ başındaki bir çobanın bile yolunu aydınlattı... Onun sözleri beni güzelliğe, doğruluğa, iyiliğe götürdü... Onun sözleri benim yüzümü Allah’a çevirdi...
- II. YOLCU – Ya...
- III. YOLCU – Benim hiç inanasım gelmiyor...
- ÇOBAN – Neden?
- III. YOLCU – Ne bileyim; herkes senin gibi anlatıyor... Hiç kötü söyleyene rastlamadım...
- ÇOBAN – Kötü tarafı yoktur onun...
- III. YOLCU – Sen gördüm mü onu?
- ÇOBAN – Görmedim... Görsem canımı veririm yoluna...
- III. YOLCU – O kadar seviyorsun demek?
- ÇOBAN – Evet...Peki, nereye gidiyorsunuz siz?...
- I. YOLCU – Yesevi’nin Dergâhına gidiyoruz...
- ÇOBAN – (III. Yolcu’ya) Sen nereye gidiyorsun?
- III. YOLCU – Ben mi?
- ÇOBAN – Evet...
- III. YOLCU – Ben de takıldım bunlara... Belki dokuma kilim, kumaş bir şeyler bulurum diye düşünüyorum... Sen şimdi bırak şu hik-

met işini de, söyle bana, iyi kilim yol üstünde nerede vardır?

I. YOLCU – Hep böyle yapıyorsun...

III. YOLCU – Ne yaptım ki?

II. YOLCU – Daha ne yapacaksın... Yol boyu aynı şeyleri söyledin durdun... Yol arkadaşım olmasan ben sana yapacağımı biliyorum...

ÇOBAN – Sakin olun beyler... Bakın Yesevi ne diyor:

Sünnet imiş kafır olsa incitme sen,

Gönlü katı kalp kırana Allah küser,

Allah hakkı öyle kula cehennem var,

Bilginlerden işiterek bildim bunu,

I. YOLCU – (Çoban'a) Ağzına sağlık...

II. YOLCU – (İç geçirir.) Biz yolumuza devam edelim. Gün batmadan biraz daha yol alalım...

ÇOBAN – Bir hikmet daha okuyayım isterseniz...

I. YOLCU – Oku dinleyelim...

ÇOBAN – (Hikmet okur.)

Namaz, oruç, tevbe üzre varanlara,

Hak yoluna girip ayak koyanlara,

Bu tevbeyle ahirete varanlara,

Bağışlanmış kullar ile sohbeti var.

(Hepsi ayağa kalkar. I., II. ve III. Yolcular torbalarını toplarlar.)

- I. YOLCU – Hakkını helal et...
- ÇOBAN – Daha çok şey anlatacaktım size...
- II. YOLCU – Biz alacağımızı aldık. Her adımda Yesevi Dergâhına biraz daha yaklaşmak istiyoruz...
- ÇOBAN – Burda ne güzel kuruyorduk dergahı...
- I. YOLCU – Sağ ol gidelim biz...
- ÇOBAN – Sizi tanıdığıma memnun oldum...(III. Yolcu'nun omzuna elini koyar.) Sen yine de bir düşün... Dünyada kilimden, kumaştan daha güzel şeyler vardır... (III. Yolcu bir şey söyleyecek olur; I. Yolcu onu çeker götürür. Sağ taraftan çıkarlar. Çoban onları uğurlar. Geri döndüğünde batan güneşten dolayı uzayan gölgesini görür Yesevi'nin, şaşırır. Köpek havlamaktadır.) Sus oğlum sus...
- A. YESEVİ – Konuşmalarınızın hepsini duydum.
- ÇOBAN – Kimsin sen?...
- A. YESEVİ – Bir yolcu...
- ÇOBAN – Karnın açtır... Gel bir şeyler ye... Yolculardan birisi canımı sıktı. Halbuki ne güzel hikmetler okuyacaktım onlara...
- A. YESEVİ – Neden kızdın yolcuya...
- ÇOBAN – Dünyadan haberi yok...

- A.YESEVİ – Kızma ona... Herkesin senin gibi düşünmesini bekleyemezsin ki...
- ÇOBAN – Haklısınız da insan üzüyor işte... Haydi oturun yiyin bir şeyler... *(Yesevi'nin heybesini alır. Kaşıkları görmüştür.)*
- ÇOBAN – Bu kadar kaşığı ne yapacaksın?
- A. YESEVİ – Kaşık ustasıyım ben... Kepçe, kaşık yontarım...
- ÇOBAN – *(Bir iki kaşık alır.)* Çok da güzel yontmuşsun... Hepsi şimşir mi bunların?
- A. YESEVİ – Hepsi şimşir... Çok beğendinse bir tane al...
- ÇOBAN – Bir tane olmaz...
- A. YESEVİ – İki tane al...
- ÇOBAN – İki tane de olmaz...
- A. YESEVİ – Üç tane al o zaman...
- ÇOBAN – Dört olsun dört, biz dört kişiyiz... Ben, hanım, iki de çocuk var... Bir oğlum var; bir de kızım... Arkadaş be, çok özledim onları... Burnumda tütüyorlar sanki... Ne o, daldın... Senin çocuklar çok uzaktalar mı?
- A. YESEVİ – Öyle sayılır...
- ÇOBAN – Kaç çocuğun var?...
- A. YESEVİ – İki idi, birisi...
- ÇOBAN – *(Sözünü keser.)* Öldü deme sakın...

- A. YESEVİ – Öldü...
- ÇOBAN – Ya...
- A. YESEVİ – Oğlum öldü; kızım yaşıyor...
- ÇOBAN – Çok oldu mu oğlun öleli?
- A. YESEVİ – Uzun zaman geçti... Ama, daha dün gibi geliyor insana...
- ÇOBAN – Üzdüm seni...
- A. YESEVİ – Yok yok, sen sordun; ben söyledim...
- ÇOBAN – Oğlunun adı neydi?
- A. YESEVİ – Babamın adını vermiştim ona, İbrahim... Kızımın adı da Gevher Şehnaz...
- ÇOBAN – Benim kızımın adı, Kuralay...
- A. YESEVİ – Geyik yavrusuna denir kuralay öyle mi?
- ÇOBAN – Biz dağlarda gezeriz arkadaş... Geyikler, kurtlar, tilkiler hepsi bizim dostumuz... Hepsi bu dünya içerisinde yaşayıp gidiyor işte...
- A. YESEVİ – Oğlunun adını söylemedin...
- ÇOBAN – (*Çekingin*) Şey... Hani...
- A. YESEVİ – Anlıyorum... Oğlunun adı ne?
- ÇOBAN – Ahmet...
- A. YESEVİ – (*Birden*) Ahmet mi?
- ÇOBAN – Evet, Ahmet...
- A. YESEVİ – Neden Ahmet? Baba adı falan mı?

- ÇOBAN – Yesi’li, Türkistanlı Pir’in adını verdim oğluma...
- A. YESEVİ – Ya...
- ÇOBAN – Hele karnınızı doyurun. Sana onun hikmetlerinden okuyacağım...
- A. YESEVİ – Onun hikmetlerinden mi söyleyeceksin?
- ÇOBAN – Evet... Geçenlerde gözeye çıkınca da okuduk onun hikmetlerinden... Ağam çok sever hikmetleri... Misafirleri de çok sevdiler... Birisi pek bilmezmiş bu güzel sözleri... Biz söyledik o yazdı... Şimdi o da okur etrafındakilere...
- A. YESEVİ – Bu kadar seviliyor mu Yesevi’nin hikmetleri?
- ÇOBAN – Çok seviliyor... Akşam eve varınca hanımımınla karşılıklı hikmet okuruz... (Güler.) Ahmet ağlamayı keser hemen... Kuralay uyur gider şiltenin üzerinde... Ağam çağırır sonra bizi... Dedim ya, o da çok sever hikmetleri... Herkes sever...
- A. YESEVİ – Herkes sever ha?... Çocukların küçükler öyle anlaşılıyor...
- ÇOBAN – Evet... Herkes sever... Hele düğünler, öyle güzel olur ki, hiç sormayın... Geç evlendim... Benim gibi çobana kim kızını verir ki...
- A. YESEVİ – Çobanlık suç değildir... Önemli olan

adam olmaktır... Dügünler güzel olur öyle mi?

ÇOBAN – Evet... Kızlar kırklar kurup hikmet okurlar... Hem hikmetleri kızların bu kadar sevmesi, okuması o güzel sözlerin yayılmasını sağladı. Düşünsene arkadaş, ağlayan çocuğunu emziren ana, onu hikmetle uyutuyor. Hikmetler ana dili gibi oluyor çocukların...

A. YESEVİ – Ana dili gibi ha?...

ÇOBAN – Hoşuna gitmedi mi anlattıklarım... Beğenmedin mi?

A. YESEVİ – Beğendim... Beğendim... Çok hoşuma gitti...

ÇOBAN – Durgunlaştın birden de, onun için sordum...

A. YESEVİ – Çok candan anlatıyorsun...

ÇOBAN – Bu candanlığı ben hikmetlerden öğrendim...

A. YESEVİ – Ya...

ÇOBAN – Hiçbir şey yemedin... Sana süt sağayım mı?

A. YESEVİ – Ben yumurta yedim. Süt ve yumurta ağır gelir insana...

ÇOBAN – Akşam olunca hanımım sütü sağlar, içine de yumurtanın sarısını karıştırır. Onu bana içirir.

- A. YESEVİ – Uyku uyuyabiliyor musun o zaman?
- ÇOBAN – Biraz ateş basıyor...
- A. YESEVİ – Çok ağır olur... Sabaha kadar kâbus görürsün...
- ÇOBAN – Rüyamda göklere çıkıyorum sanki... Bazen de ağaçtan düşüyorum... Sıçrayınca hanımım da uyanıyor... *(Güler.)* Desenize süt ve yumurtadan bütün bunlar?
- A. YESEVİ – Bir yumurta sarısı, bir civcivi üç hafta besliyor düşünsene...
- ÇOBAN – Bundan sonra içmem, söz... Ya yumurta ya da süt; ikisi beraber artık asla...
- A. YESEVİ – *(Gülümser.)* İyi edersin...
- ÇOBAN – Dedim ya, söz...
- A. YESEVİ – *(Heybesinden çıkardığı kaşıklardan dört tanesini Çoban'a uzatır.)* Al... Her yemekte beni hatırlarsınız...
- ÇOBAN – Sağ ol... Ama, sen hiç yemedin...
- A. YESEVİ – Yedim ya...
- ÇOBAN – Çok az yedin...
- A. YESEVİ – Sen anlatırken ben atıştırdım...
- ÇOBAN – Dağları aşacaksın... Karnını iyi doyurman gerek...
- ÇOBAN – *(Su tulumunu Ahmet Yesevi'ye uzatır.)* Su içer misin?

- A. YESEVİ – Sen iç. Ben susuz değilim... Sen daha iyi bilirsin, gelirken aşağıda bir kaynak var. O kaynaktan kanasıya içtim ben... Hem tulumumu da doldurdum...
- ÇOBAN – Biliyorum... (*Suyunu içer. Ağzını elinin tersi ile kurular.*) Şimdi sana hikmet okuyacağım... Yalnız bir şartım var...
- A. YESEVİ – Nedir şartın?
- ÇOBAN – Ağlamayacaksın... Tamam mı? Ağlamak yok...
- A. YESEVİ – Neden ağlayayım ki?
- ÇOBAN – Ağam her hikmet dinleyişte ağlar... (*Merakla*) Hem biliyor musunuz, biz bazen çobanlar arasında hikmet alışı verişini yaparız... Herkes duyduğu yeni hikmetleri söyler... Akşamları evimize bildiğimiz hikmet sayısı çoğalarak döneriz...
- A. YESEVİ – (*Çok mutludur.*) Ne kadar güzel...
- ÇOBAN – Sevdim sizi arkadaş... Çoban arayanlar var. İstersen bir sürü de sana buluruz... Sen de yeni yeni hikmetler öğrenirsin... He ne dersin?

(Yesevi gülümseyerek Çoban'a bakar. Çoban onu kazandığı için memnundur. Tamburasını deri kılıfından çıkarır, akorduna bakar; sonra çalmaya başlar. Çoban'daki coşkuya Yesevi de başı ile iştirak eder. Çoban coştukça coşar. Hikmet okumaya başlar.)

**Aşk yolunda yok olayım Bir ve Var'ım;
Her ne kılsan, âşık kul sen Perverdigar.
El açarak dua kılayım, Rabb'im Cebbar;
Her ne kılsan, âşık kul sen Perverdigar.**

(Çoban iyice coşmuştur.)

**Gül aşkının sokağında bülbül oldum;
Türlü türlü diller ile nale kıldım;
Bütün işlerden aşıklığı zor bildim;
Her ne kılsan, âşık kul sen Perverdigar.**

(Çoban tamburayı kendinden geçer gibi çalar. Gözlerini yummuştur. Bu anda Ahmet Yesevi kalkar heybesini omzuna alır, soldan çıkar gider. Neden sonra Çoban gözünü açar. Yesevi'yi görmeyince şaşırır. Tambura çalmayı bırakır. Şaşkınlığı geçmeden uzaktan Yesevi'nin sesi gelir.)

A. YESEVİ – (Ses, yankılı)

**Aşkı değse, kavurup yandırır canı, teni;
Aşkı değse, viran kılar “ben” fikrini,;
Aşk olmasa, tanımak olmaz Mevla'm seni;
Her ne kılsan, âşık kul sen Perverdigar.**

(Çoban doğrulur. Yesevi'nin sesini arar. Çok şaşkındır. Adepta dövünür.)

ÇOBAN – Heey!.. Hey, arkadaş nerdesin?... Doğru dürüst yemek de yemedin... Niçin sakladın benden hikmet bildiğini... (Gözleri sanki dışarı fırlar.) Aman Allah'ım!..

Yoksa, yoksa sen!.. Sen o musun?. Beni büyüleyen o hikmetlerin kaynağı mısın?. Dur... Bekle beni... Sürülerim, canım, her şeyim yoluna feda olsun... Ne olur bekle beni...

(Çoban yerdekileri acele ile toplar. O da sol taraftan çıkar. Ahmet Yesevi ve Çoban beraber hikmet okurlar. Işıklar loşlaşır.)

A. YESEVİ

ÇOBAN

– (Ses yankılı)

Aşksızların hem canı yok, hem imanı;

Resülullah sözünü dedim, mana kâni;

Nice desem, iştirici, bilen hani?

Habersize desem, gönlü karışır dostlar.

ÇOBAN

– (Çoban içeri girer. Perişandır.) Ne yaptım Allah'ım?.. Ne yaptım?.. (Ağlar sanki) Yesevi!.. Yesevi, ne olur bekle beni. Gönlüm karışmadı. Aklımı aldın gittin... (Hıçkırır.) Ne olur bekle beni...

(Işıklar kararır. Perde ağır ağır kapanır.)

PERDE

Birinci Bölümün Sonu

(Yesi'nin girişinde bir yol kenarı. Sağda birkaç musluğu olan eski bir çeşme vardır. Çeşme başında Gülnur, Aysem ve Narziye testilerini doldururlar. Gerideki bir taşın üzerinde Dosay oturur. Elindeki demir alet ile kaşık yontar. Bir taraftan da kızlara göz atar. Kaşık yontmaya devam ederken bir budağa rastlamıştır belki. Acayip sesler çıkarır. Yonttuğu kaşığa şöyle bir bakar. Belli ki, beğenmiştir. Elindeki aleti daha canlı kullanır. Kahkaha ile güler. Artık memnundur. Kaşığa bir kere daha bakar. Memnun olduğunu anlatır.)

- GÜLNUR** – Kızlar şuna bakın, ne kadar mutlu bir hali var... (Bağırarak Dosay'a) Herkes kaşığı yapar ama, sapını orta yere getiremez...
- AYSEM** – Dokunma garibe...
- DOSAY** – (Kendisine söylediğini kavrar. Acayip sesler çıkararak karşılık verir.) Ya...
- GÜLNUR** – Anladı baksana...

- DOSAY – *(Yonttuğu kaşığı boynunda taşıdığı torbasına koyar. Yerinden kalkıp kızlara doğru yürür.)* Ya...
- AYSEM – Bu tarafa doğru geliyor...
- NARZİYE – Gelsin... Zararı olmaz onun... Garibin birisi o...
- GÜLNUR – Bazen Yesevi Dergâhı'na da geliyor, biliyorsunuz...
- AYSEM – Yesevi'nin hikmetlerini dinleyince o da söyler gibi yapıyor...
- NARZİYE – Allah kimi daha çok sever; yine Allah bilir...
- GÜLNUR – Öyle...
- DOSAY – Aa... Hıı...

(Çeşmeye gelir. Kızlar ona yer açarlar. O bu durumdan çok memnun olur. Kızlar gülümseyerek ona bakarlar. Avucunu bir musluğa tutup su içer. Hiç beklenmedik bir anda avucuna doldurduğu suyu kızlara serper. Kızlar kendilerini koruyarak kaçırlar. Bu anda Ahmet Yesevi girer. Üzerinde değişik, güzel bir elbise vardır. Saçlarına ve sakallarına ak düşmüştür. Kızlar onu tanıyamazlar.)

- A. YESEVİ – Kızları üzme delikanlı...
- DOSAY – *(Alık alık Yesevi'ye bakar.)* Haa...
- GÜLNUR – Sağırdır o, işitmez...
- A. YESEVİ – Ya öyle mi? *(Sanki Dosay'ı hatırlamıştır. Dosay'a)* Nasılsın?..

- DOSAY – *(Gülümser. Kızları göstererek) Ya... Haa... Hıı...*
- A. YESEVİ – Yoksa onlar seni mi üzdüler?
- DOSAY – *(Anlamış gibi başını sallar.) Haa... Yaa...*
- AYSEM – Gariptir o...
- DOSAY – *(Gider kaşık yontmaya devam eder. Bir taraftan da acayip sesler çıkarır.) Aa.. Yaa...*
- A. YESEVİ – Kaşık yontuyorsun öyle mi? *(Dosay'ın yanına gidip ona bir müddet bakar. Onu takip eder.)*
- DOSAY – Yaa...
- A. YESEVİ – İyi de, bıçağın kesmiyor...
- DOSAY – Aa... Hıı...
- A. YESEVİ – Ver bakayım...
- DOSAY – Haa... *(Kaşığı Yesevi'ye uzatır.)*
- A. YESEVİ – *(Heybesinden çıkardığı bıçakla kaşığı yontar.) Bak şimdi düzeldi... Budak varmış...*
- DOSAY – *(Kaşığı alır. Sevinir.) Yaa... (İyi olduğunu anlatır işaretler ile.) Höö... Aaa... (Kızlara dönüp Yesevi'nin yaptıklarını anlatır.)*
- GÜLNUR – Çok memnun oldu. *(Yesevi'ye) Sizi de çok sevdi.*
- A. YESEVİ – Bunlar duymazlar, ama hissederler...
- NARZİYE – Yesi' de herkes sever bu garibi...

AYSEM – Yesevi Dergâhı'na da gelir. Hikmetleri dinler..

DOSAY – *(Kızlar ve Yesevi konuşurken Yesevi'ye iyice sokulur. Onun heybesini karıştırmaya başlar. Bir avuç hurma alıp yer. Gider su içer.)* Höö... Hım...

(Gider yine Yesevi'nin omzundaki heybeyi karıştırır. Kaşık oyma bıçağını alır. Bıçağa alıcı gözle bakar. Torbasından çıkardığı bir ağaçtan kaşık yontmaya başlar.)

NARZİYE – Bıçağınızı aldı...

A. YESEVİ – Alsın...

NARZİYE – Ama, siz nasıl kaşık yontacaksınız?

A. YESEVİ – Yeni bıçak yaparım kendime...

DOSAY – *(Heybeden bir kaşık alır, inceler.)* Haa...

GÜLNUR – *(Dosay'a)* Ayıp ayıp... Yabancı ne der bizim için...

DOSAY – *(“Sana ne!” der gibi işaret yapar.)* Hiya...

GÜLNUR – Siz onun kusuruna bakmayın. Bir yabancı görünce hep böyle şımarır. Utandırır bizi... Aslında çok iyi birisi o...

AYSEM – Dergâha gelen yabancılara da aynısını yapıyor...

A. YESEVİ – Önemli değil... İsterse hepsini alsın...

GÜLNUR – Sizin rızkınızı sağladığımız aleti alıyor...

A. YESEVİ – Alsın...

- GÜLNUR – Rızkınıza mani oluyor...
- A. YESEVİ – Kimse kimsenin rızkına mani olamaz...
- DOSAY – *(Ahmet Yesevi'nin heybesini alır. Heybeyi omzuna atar. Hikmet söyler gibi hareketler yapar. Acayip sesler çıkarır. İçeridekiler şaşkın bakışlarla onu takip ederler. Neden sonra heybeyi Yesevi'nin omzuna koyar. Kaşık yontma bıçağını iade eder.)*
Aa... Höö...
- A. YESEVİ – *(Bıçağı ona geri verir.)* Hediyem olsun sana...
- DOSAY – *(Almaz.)* Hıı...
- A. YESEVİ – Hediyeye...
- DOSAY – *(Anlamış gibi)* Ya... *(Bıçağı alır. Az önce yonttuğu kaşığı Yesevi'ye uzatır. Sanki ona hediyeye verir gibidir.)* Haa.. Haa... Yaaa...
- A. YESEVİ – *(Kaşığı alır.)* Sağ ol...
- GÜLNUR – *(Dosay'a)* Yeter, yabancıyı daha fazla üzme... *(Ahmet Yesevi'ye)* Bu garibe dalıp gittik. Nereden gelip, nereye gidiyorsunuz?
- A. YESEVİ – Buhara'dan geliyorum...
- AYSEM – Buhara'dan mı?
- A. YESEVİ – Evet kızım... Birkaç gün burada kalacağım...
- NARZİYE – Yakınlarınız var mı burada?

- AYSEM – Ayıp... Tanrı misafirine sorulmaz...
- NARZİYE – Kötü bir niyetim yok...
- A. YESEVİ – Anlıyorum sizleri...
- GÜLNUR – Başka şehirden gelen yabancılar Ahmet Yesevi Dergâhına gelirler. Onun yolundan giden öğrencileri gelen konukları misafir ederler...
- A. YESEVİ – Kendisi nerededir Yesevi'nin?
- AYSEM – Onu size sormak gerek. Buhara'dan geldiğinizi söylüyorsunuz. Onu gördünüz mü? Buhara' da olduğu söylenir onun...
- A. YESEVİ – Kim söyler Buhara'da olduğunu?
- AYSEM – Kızı, Gevher Şehnaz söyler...
- A. YESEVİ – Ya...
- GÜLNUR – Kızı bizim can dostumuzdur... Biz de gideriz Yesevi'nin Dergâhı'na...
- A. YESEVİ – Hepiniz gider misiniz?
- NARZİYE – Yesi'li bütün kızlar gideriz... Gevher Şehnaz bize babasının hikmetlerinden söyler. Hep beraber hikmet okuruz. Erkekler de okurlar...
- A. YESEVİ – Hikmet okuyorsunuz demek?
- GÜLNUR – Evet... Endişeli sordunuz. Siz hiç duymadınız mı Yesevi'nin hikmetlerini?..
- A. YESEVİ – Duydum... Dün ne okudunuz?
- GÜLNUR – Dün mü ne okuduk?

- A. YESEVİ – Evet... Okuyun bir de ben dinleyeyim...
- GÜLNUR – Okuyalım mı kızlar?
- AYSEM – Okuyalım... Belki bu yolcu da Yesevi Dergâhı'na gelip, yeni hikmetler öğrenir.
- NARZİYE – Biz hikmet okuyalım. Siz de Yesevi Dergâhı'na geleceksiniz tamam mı? Söz mü?
- A. YESEVİ – Söz... Geleceğim... Hele siz hikmeti bir okuyun...
- KIZLAR – (Hikmet okurlar. Dosya da çeşitli sesler çıkararak onlara iştirak eder.)

**Zekeriyya gibi başıma bıçkı koysam,
Eyyub gibi hem tenime kurtlar salsam,
Musa gibi Tur dağında taat kulsam,
Bu iş ile ya Rab, seni bulur muyum?**

(Yesevi hikmetleri dinler.)

**Yunus gibi deniz dibinde balık olsam,
Yusuf gibi kuyu içinde vatan tutsam,
Yakup gibi Yusuf için çok ağlasam,
Bu iş ile ya Rab, seni bulur muyum?**

- GÜLNUR – Demek, siz de biliyorsunuz bu sözleri?!
- A. YESEVİ – (Dalmıştır.) Ben mi?..
- GÜLNUR – Evet, siz...
- A. YESEVİ – Biliyorum... Biliyorum...

- AYSEM – Herkes biliyor...
- NARZİYE – Yesevi Dergâhı'ndakilere bu gördüklerimi anlatacağım...
- GÜLNUR – Siz de gelin dergaha...
- A. YESEVİ – Gelirim...
- GÜLNUR – Gidelim mi kızlar?
- AYSEM – Gidelim.

(Kızlar giderler. Yesevi onların peşinden bakar. Dosay yeni bıçağı ile kaşık yontar. Yesevi çeşmeden kanasıya su içerken ışıklar kararır.)

(Ahmet Yesevi'nin Dergâhı. Erkeklerin bulunduğu kubbe altı. Yüksekçe bir yere Yesevi'nin postu yerleştirilmiştir. Tambura, akordeon, kopuz, sırınay ve barabandan oluşan saz faslı duyulur. Marat içeri girer. Sakin bir görünüşü vardır. İçerideki kandilleri yakar. Sahne aydınlanınca Yesevi'nin Dergâhı bütün açıklığı ile ortaya çıkar. Süleyman Hâkim, Mansur Ata, Tolgat ve Nursultan içeri girerler. Postun bulunduğu kısmın yanlarına otururlar. Sanki Yesevi'yi bekler gibi halleri vardır. Müzik azalır. Kızların bulunduğu kubbe tarafından tef sesleri gelmeye başlar. Kızlar hikmet okurlar.)

KIZLAR

– (Koro)

Gönül gözünü parlatmadan taat kılınsa,

Dergâhında makbul olmaz, bildim işte.

Hakikatten bu sözleri iyice öğrenip

Lâ-mekânda Hak'tan dersler aldım işte.

(Müzik coşkuludur.)

Aşk belası başa düşse, nalan kılar;

Aklını alıp, şaşkın kılıp, hayran kılar;

Gönül gözü açılınca giryan kılar;

Lâ-mekânda Hak'tan dersler aldım işte.

(Müzik azalır. Koro susar. Süleyman Hâkim ayağa kalkar. Huzursuzdur.)

S. HÂKİM – Hocamızın Buhara'da kalışı çok uzun sürdü.

MANSUR ATA – Onun zamanını bizler tayin edemeyiz... Onun kalış süresini Yusuf Hemedani bilir...

NURSULTAN – Hocamız sana hazır olduğun zaman yola çıkmanı söylemişti Süleyman... Sen bu vakte kadar niçin yola çıkmadın?

S. HÂKİM – Hocamız o emri verdi; ama, hazır olduğum zaman çıkmamı söyledi...

MARAT – Hazır değil misin?

(Süleyman Hâkim susar.)

TOLGAT – Cevap vermedin Süleyman...

S. HÂKİM – Hele hocamız dönsün... Hele o bir otursun postuna... O zaman hepimiz çıkarız yola... Onu görmeden, onu dinlemeden nasıl çıkarım yola ben... Önemli olan yola çıkmak değildir. Önemli olan gidecek yolu bilmektir...

- MANSUR ATA – Dergâh onun dergahı... Gelenler gidenler hep onu sorarlar... Herkes onun hikmetlerini söyler... Hocamızın hikmetleri bir davettir insanlara... Hocamızın ilkeleri insanları topluyor buraya...
- S. HÂKİM – Söz onun... Mekan onun... Doğru söyler-sin Mansur... Bizler onun çizdiği yolda yürüyen insanlarız... Hem önemli olan hocamızın çizdiği yol değil mi? İnsanlar onun sözlerine bakıp, onun dergahına severek giriyorlar... Beni düşündüren nedir biliyor musunuz?
- TOLGAT – Nedir seni düşündüren?
- S. HÂKİM – Kızlar çeşme başında nur yüzlü birisini görmüşler... Yesevi Dergâhı'nı sormuş. Dergâha geleceğini söylemiş. Bu zamana kadar kimse gelmedi.
- NURSULTAN – Kapımız açık.. Bakarsınız geliverir...
- S. HÂKİM – Bana biraz düşündürücü geldi de...
- MARAT – Ne gibi?
- S. HÂKİM – Soran birisi gelmeliydi bence...
- MARAT – Yolda duyduğunu sormuştur adam kim bilir.
- TOLGAT – Bilmece gibi konuşma. Ne demek istediğini anlayamadım...
- MARAT – Yolda gördükleri Yesi'ye gelen yabancıların, Yesevi Dergâhı'na gittiklerini söyledilerse; adam da burayı sormuş olabilir.

- TOLGAT – Ha şöyle açık konuş...
- NURSULTAN – Şehirde bir tanıdığı vardır belki. Orada misafir kalır bu nur yüzlü yabancı...
- S. HÂKİM – Yesevi Dergâhı'nı soran mutlaka gelirdi buraya...
- TOLGAT – Adam belki de Yesevi'nin ilkelerine karşıdır... Yesevi Dergâhı'nı incelemek için gelmiştir buraya...
- MARAT – Neden işin bu tarafını hiç düşünmüyoruz?
- NURSULTAN – Tolgat doğru söyler. Adam belki de bu işe karşıdır. Bu yolu tasvip etmez... Bu yol akıl yoludur... Bu yol ilim yoludur... Yolculara bakayım mı, ne dersin?
- S. HÂKİM – Bak.. İyice bak.. İçlerinde kızların söylediği adam var mı?

(Nursultan, dışarı çıkar. Az sonra I. II. ve III. yolcularla beraber içeri gelir. Yolcular hep genç sayılacak yaşta insanlardır.)

- I. YOLCU – Ben Semerkant'tan geliyorum. Yesevi'nin dilden dile dolaşan hikmetleri beni buraya sürükledi. Burdan alacağım hikmetleri gittiğim yerlerde okuyacağım hep...
- II. YOLCU – Beraber geldik...
- III. YOLCU – Ben Aksu' dan geliyorum...
- S. HÂKİM – Hoş geldiniz canlar.. Geçin, oturun...

- NURSULTAN – Kızların söylediği nur yüzlü adam yok içeride...
- S. HÂKİM – İyice baktın mı?
- NURSULTAN – Baktım... Yolcuların çoğu aşhanede karınlarını doyuruyorlarmış... Oraya da inmedim...
- S. HÂKİM – İnip, baksan iyi olurdu?
- MANSUR ATA – Boşa telaşlanıyorsunuz. Az sonra kızlar yine hikmet okumaya başlarsa olur mu hiç? Gelen konuklarımıza hikmetlerin güzelliğini nasıl göstereceğiz?.
- TOLGAT – Doğru söylersin Mansur...
- NURSULTAN – Yemek yiyen yolcuların yüzüne tek tek bakmayı uygun görmedim, Süleyman...
- S. HÂKİM – Haklısın... Benimki belki de boş bir merak... Ya da hocamızı çok özlediğimiz için vehme düştüm...
- NURSULTAN – Ha, şunu bileydin Süleyman...

(Bu anda diğer kubbe altından tef sesleri gelmeye başlar. Kızlar yeni bir hikmet okuma hazırlığına başlarlar. Tef sesleri ve müzik bütün coşkunluğu ile sahneyi doldurur.)

KIZLAR

– (Koro)

**Aşk ateşini gizli tutup saklar idim,
Canım yakıp, yürek bağrımı kebab etti.
Pirden yardım olmaz olsa, şimdi bana,
Bu dert bizi dostlar hadsiz harap etti.**

(Müzik coşkuludur. Erkekler de kızlara iştirak edip, hikmet okurlar.)

KIZLAR

ERKEKLER

– (Koro)

**İbret al sen yola giren merdanlardan;
Canı cana ekleyerek yürüyenlerden;
Yolu sorup yoldan emin varanlardan;
Öyle kullar halini hadsiz harap etti.**

(Bu hikmetin ortasında Dosay içeri girer. Acayip sesler çıkmaktadır. I., II. ve III. Yolcuları ayağa kaldırıp, yüzlerine bakar. Onları iterek oturtur. Belli ki, birisini aramaktadır. İçeridekiler hem hikmet okurlar, hem de olanları takip ederler. Dosay koşarak dışarı çıkarken ışıklar loşlaşır. Müzik çok az duyulur. Dışarıdan Dosay'ın çılgılığı gelir.)

DOSAY

– (Dışarıdan) Aaa... Yaaa... (Herkes ayaktadır. Çıt yoktur. Dosay bağırır yine.) İyaaa... Aaa...

(Her şey susar. Müzik çok az duyulur. Işıklar kararır. Ahmet Yesevi iki kubbeyi ayıran duvarın önünde ve ayaktadır. Heybesi omzundadır. Dosay ona sevgisini gösterir hareketler yapar. Işıklar Yesevi'nin üzerindedir. Müzik çok az duyulur.)

A. YESEVİ

-

Kul Hoca Ahmet, nefs dağından çıkıp aştı;

Yürek bağı coşarak kaynayıp taştı;

Allah' a hamd olsun, yolunu bulup yakınlaştı;

İç kanından kendi kendine kebab etti.

(Yesevi'nin yankılı sesi bütün sahneyi doldurur. Kalabalığın karanlıktan uğultuları gelir. İnsanlar Şeyhlerine kavuşmanın coşkusu içindedirler.)

G. ŞEHNAZ

- (Karanlıktan) Babaa!.. Babaam!.. Hoca babam!..

S. HÂKİM

- Hocam!.. Hocam!..

(Müzik artar. Işıklar bütün parlaklığı ile yanar. Herkes Yesevi'ye doğru koşar. Dosay ona bir kötülük geleceğini düşünerek onu korur. Kimseyi yaklaştırmaz. Herkes şaşkındır. Daire şeklinde bir ışığın içinde Yesevi ve Dosay kalır. Kalabalık ışık halkasının dışındadır. Dosay Yesevi'ye sarılmış, kimseyi yaklaştırmamaktadır hâlâ.)

DOSAY

- Yaa... (Bağırır.) Yaa...

(Dosay aynı, herkes şaşkın, ışıklar kararır.)

(Horasan şehrinin batısında Bi-neva Arkası denilen yer. Bir ağaç dibi, yeşil sulak bir vadi başıdır burası. Uzaktan Horasan şehri hayal meyal seçilir.

Bir devenin homurtuları doldurur sahneyi. Uzaktan bir sürünün çingirakları duyulur. At kişnemeleri gelir yakından. Akşam üzeridir. Güneş Horasan üzerinden sanki batmaktadır. Omzunda heybesi Süleyman Hâkingirer.)

S. HÂKİM

– *(Terini siler.) Aksi deve... Yattı kalkmaz... (Deve homurdanır.) Yat bakalım sen... Acıkınca kalkarsın ayağa... (Birden durur.) Hayvana haksızlık ediyorum... Şeyhim Yesevi bana devam nerede durursa, orayı yurt edinip insanları irşat etmemi söylemişti. (Deve bağıırır.) Bağırıp durma aksi hayvan... (Deve tekrar bağıırır.) Tamam... Buraya Bakırgan diyeceğim... Kes sesini inat hayvan... Tamam durdum burada... Bakırgan'ın ilk insanı benim... İlk devesi de sensin... Anlaştık mı?. (Ağacın*

dibine heybesini bırakır. Tam oturup dinlenecektir ki, elinde palası Yılkıcı girer. Acar bir at çobanıdır bu.)

- YILKICI – Ne ararsın burada?!
- S. HÂKİM – Bir yolcuym...
- YILKICI – Burası benim arazimdir. Benden izinsiz kimse giremez buraya...
- S. HÂKİM – Sen kimsin arkadaş?
- YILKICI – Ben... Ben Buğra Han'ın adamıyım... Onun atlarını otlatıyorum burada... Savaşta yorulan yaralı, yorgun atları otlatıyorum... Hepsi dinlenip, canlanınca yeniden Buğra Han'ın askerleri ile cenge çıkıyorlar...
- S. HÂKİM – Ya...
- YILKICI – Tasını tarağına topla git buradan...
- S. HÂKİM – Sana ne zararım var benim?
- YILKICI – Buralar benden sorulur... Ben izin vermezsem, bırak oturup kalmayı; beyler hanlar dahil kimse geçemez buradan... *(Elindeki pala ile tuttuğu ağaç dalını ikiye böler. Süleyman Hâkim'e sanki göz dağı verir.)* Anlıyorsun değil mi?..
- S. HÂKİM – Anlıyorum...
- YILKICI – *(Sert)* Anlıyorsun da, ne diye hâlâ duruyorsun... Çek git çabuk...

- S. HÂKİM – *(Sakin)* Arkadaş olalım... Beraber otlatalım atları...
- YILKICI – *(Aynı)* Olmaz...
- S. HÂKİM – Neden olmasın?..
- YILKICI – Sen yabancısın...
- S. HÂKİM – Tanışırız... Anlaşırız... Yabancılığımız ortadan kalkar...
- YILKICI – İnadı bırak... Olmaz...
- S. HÂKİM – Deveyi hediye ederim sana...
- YILKICI – Üzerindekileri de verir misin?
- S. HÂKİM – Deveyi de veririm... Üzerindekileri de veririm...
- YILKICI – *(Düşünür. Sonra elindeki pala ile öbür elinde tuttuğu dalı bir hamlede ikiye böler.)* Olmaz...
- S. HÂKİM – İyi düşün bak...
- YILKICI – *(Sert)* Rüşvet mi teklif ediyorsun? Töremizde bu yoktur. Haramdır rüşvet... Kavga etmeden çek git buradan...
- S. HÂKİM – Beni anlamamı istiyorum...
- YILKICI – Sahi tek başına korkmuyor musun? Hırsızlar gelip elindekileri çalarlarsa ne yaparsın?
- S. HÂKİM – Çalınacak hiçbir şeyim yok ki benim...
- YILKICI – *(Kızgın)* Ne diye hem deveyi; hem de üzerindeki vereceğini söylüyorsun o zaman...

- S. HÂKİM – Bir şiltem, bir postum, bir de azığım var...
- YILKICI – Haydi şilteyi, azığı anladık. Post da nesi? Yoksa, sen derviş misin?
- S. HÂKİM – Şeyhinin emri ile yola çıkmış bir garibim ben...
- YILKICI – (Meraklı) Kim senin şeyhin?
- S. HÂKİM – Yesevi... Ahmet Yesevi...
- YILKICI – Bırak dalga geçmeyi de, çek git haydi... Yoksa, cenk etmek zorunda kalacağız...
- S. HÂKİM – Nasıl istersen...
- YILKICI – Ne?. Benim arazimde bana meydan okumak ha!.. (Bıçakla hamle yapar.)
- S. HÂKİM – (Yerden aldığı bir odun ile kendisini korur. Aynı anda hikmet okumaya başlar.)

Eya dostlar, haraplıkta karıştı başım;

Kılayım ben halimi hesapla, beyan şimdi.

Kervan gitti aceleyle menzil aşır;

İstekli olup kaldım ah ve efgan şimdi.

(Yılkıcı şaşırır. Palayı kaldıran elini aşağı indirir. Bu anda ayaklarının ucuna basarak Anber ve Ayşe girerler. Yılkıcı onları görmüştür. Süleyman Hâkim gelenleri göremez. Hikmet okumaya devam eder.)

Merkep yağır, yüküm ağır, gamlı kendim,

Hasret ile akıl, idrakim, gitti temkin;

Geçip kervan gözden gaip oldu mu ki;

Varır yerim bilemem ben ne yan şimdi.

- ANBER – Hey derviş... Ağzına sağlık, ne güzel söyledin...
- S. HÂKİM – (*Şaşkın, utangaç*) Siz kimsiniz?!..
- ANBER – Önemli mi kim olduğumuz?
- S. HÂKİM – Bu dağ başında söylediklerimi beğenen güzeller güzeli bir kız...
- ANBER – Şaşırmış bir halin var...
- S. HÂKİM – Bu durumda hiç şaşırmaz mı insan?..
- ANBER – (*Yilkıcı'ya*) Yoksa, dervişe karşı bir kusur mu işledin?
- S. HÂKİM – Dertleşiyorduk, dostça onunla...
- ANBER – Nasıl dertleşmek öyle; bıçaklı, sopalı...
- YILKICI – (*Kararlı*) Benim arazime girdi. Ben burada Buğra Han'ın temsilcisiyim...
- AYŞE – Bu hanım da Buğra Han'ın kızı...
- YILKICI – (*Saygı ile eğilir.*) Ne... Prenses Hazretleri...
- S. HÂKİM – Prenses mi?..
- ANBER – Babam Han'dır sadece... Ben de sizin gibi et ve kemiktenim derviş...
- S. HÂKİM – Her halinizden Han kızı olduğunuz belli Sultan Hazretleri...
- ANBER – Estağfurullah Derviş Hazretleri... (*Yilkıcı'ya*) Çekil sen!..
- YILKICI – (*Palasını kınına yerleştirir.*) Emredersiniz Sultan Hazretleri...

S. HÂKİM – Kırmayalım onu...

(Yülcü bir iki adım gider durur.)

ANBER – Kesme derviş... Devam et hikmet oku-
maya...

S. HÂKİM – Sevdiniz demek, bu sözleri?..

ANBER – Herkes sever.

S. HÂKİM – Horasan’ da da bilinir mi bu hikmetler?

ANBER – Herkes bilir... Babam Buğra Han dahi bilir...

S. HÂKİM – *(Şaşkın)* Ya...

ANBER – Haydi oku da, dinleyelim derviş...

S. HÂKİM – *(Hikmet okur.)*

Bu halette o Azrail ansızın gelir;

Vah ne hasret, sıcak tenden canı alır;

Şeytan alır imanını, rüsva kılar;

Ey kardeşler, ara yolda kaldım şimdi.

ANBER – *(Alkışlar. Ayşe’ye) Çok güzel değil mi? (Yülcü üzgün uzaklaşır.) Sen derviş, ara yolda kalma. Buğra Han’ın misafirisin artık. (Boynunda taşıdığı süslü bir eşarbi çözer, Süleyman Hâkim’e uzatır.) Al bunu derviş... Boynunu sar... Üşütme sakın... O güzel sesin bozulmasın...*

S. HÂKİM – Han kızı... Sultan... Seni tanıdığım için mutluyum... Burada inatlaşıp, gitmeyen deveye boştan yere kızmışım... Ne iyi etmiş de gitmemiş... *(Uzatılan eşarbi alır.)*

- AYŞE – İstersen, bizimle Horasan'a gel...
- ANBER – Saraya götürelim seni... Eğer bizimle gellerseniz, Han babam çok sevinecektir.
- S. HÂKİM – Ben kurdum gönlümdeki şehrimi. Şeyhimin emri böyle. Deve kalkıp yoluna devam etmedi. Israr edince bağırды. Burası artık Bakırgan' dır sultan...
- ANBER – Bakırgan mı?
- S. HÂKİM – Evet, Bakırgan... Benim şehrim... Sizler de benim ilk misafirlerimsiniz...
- ANBER – (*Yılkıcı'ya*) Hey!.. Hey!..
- YILKICI – (*Girerek*) Buyurunuz Sultan Hazretleri...
- ANBER – Çabucak saraya git... En güzelinden bir çadır al, gel... Uygun bir yere kur... Rahat etsin derviş...
- S. HÂKİM – Aman Allah'ım.. Beni hepten küçültüyorsunuz, Sultan Hazretleri...
- ANBER – Töremiz misafire hizmeti emreder. Dinimiz de öyle...
- S. HÂKİM – (*Hikmet okur.*)
- Vahşi gibi çöller ara kılar vatan;***
Sahralarda yoldaşları zağ ve zağan;
Hacet değil aşıklara bağ ve çemen;
Hızır İlyas yoldaş kılıp yürür olur.
- ANBER – Ağzına sağlık derviş...

- AYŞE – *(Anber’e)* Ne kadar güzel okuyor...
- S. HÂKİM – *(Koybundan küçük bir kitap çıkarır, Anber’e uzatır.)* Prensese... Şeyhim Ahmet Yesevi’nin hikmetlerinin bir kısmı var bunda. O bana söyledi; ben de yazdım. Kabul ederseniz, size hediyem olsun.
- ANBER – *(Çok duygulanır.)* Benim için dünya bu... Ben de biliyorum Yesevi’nin hikmetlerini... Bir başka zaman bildiğim hikmetleri size vermek isterim...
- S. HÂKİM – Sabırsızlıkla bekleyeceğim, hikmet vereceğiniz günü...
- ANBER – *(Birkaç adım ötede duran Yılkıcı’yı görmüştür.)* Sen hâlâ burada mısın? Çabuk git, gel... *(Süleyman Hâkim’e)* Hem, artık dostların kargalar değil; bizleriz, böyle bil derviş...
- YILKICI – Git demediniz ki, prensese...
- ANBER – Haydi durma... Giderken aşağıdaki seyyislere söyle. Atlarımızı bu tarafa doğru getirsinler.
- YILKICI – Hemen söyleyeyim efendim... *(Yılkıcı koşarak çıkar.)*
- ANBER – Hoşça kal derviş...
- S. HÂKİM – *(Elinde olmadan Anber’in verdiği eşarba eline alır. Eşarba hayran hayran bakar.)*

Ayşe ve Anber Süleyman Hâkim'in bu halini görürler. Gülümseyerek birbirlerine bakarlar. Ayaklarının uçlarına basarak çıkarlar. Süleyman Hâkim hala öyle durur. Elindeki eşarbi koklayacak olur; koklayamaz. Eşarbi boynuna sararken ışıklar kararır.)

(Horasan'da Buğra Han'ın Sarayı'nın bahçesi. Dansçı kostümlü kızlar bir salıncağın iki yanında dizilmişlerdir. Anber salıncaktadır. Ayşe onu iterek sallar. Her itip tutmasında kızlar hep bir ağızdan "Hoop-hop" diyebağırırlar. Yüksekçe bir yere oturmuş iki kız kopuz ve sırınay çalarlar. Anber gözlerini yummuş, dalıp gitmiştir.)

- ANBER – Kızlar, bu gece hiç uyumadım...
- KIZLAR – Neden?..
- ANBER – Kafam çok karıştı...
- KIZLAR – O niye oo?.
- ANBER – Kırlara çıkıp, gezmek istedim...
- KIZLAR – Gece gece öyle mi?
- ANBER – Evet, gece gece...
- KIZLAR – Allah Allah!
- ANBER – Benim yerimde siz olsanız...
- KIZLAR – (Sözünü keserler Anber'in) Ben... Ben... Ben olayım...

- ANBER – Dur Ayşe, ineyim aşığı... (*Salıncaktan iner.*)
- KIZLAR – Aa, darıldınız mı sultanımız!
- ANBER – Anlatayım mı?
- KIZLAR – Neyi?
- ANBER – Niçin uyuyamadığımı...
- KIZLAR – Anlat!.. Anlat!..
- ANBER – (*Sazende kızlara seslenir.*) Çok hafif çalınız... (*Tekrar salıncağa oturur.*)
- SAZENDELER – Emredersiniz sultanımız...

(*Ayşe salıncağı hafif hafif iter. Öteki kızlar uzaklara bakarlar. Bu anda geriden Buğra Han girer. Az sonra da Abdullah Sadr girer. İki de olanları takip ederler. İçeridekiler onları göremezler. Belki de fark etmezler.*)

- ANBER – (*Tane tane konuşur.*) Kırdan bir derviş gördüm kızlar. Bana Yesevi' den hikmetler okudu. Aklım başımdan gitti kızlar... Gece hiç yatağa giremedim. Kırlarda gezdim hep...

(*Buğra Han, Abdullah Sadr'ın yüzüne bakar.*)

- AYŞE – Sahi kırlara mı çıktın?
- ANBER – Hep oturdum yatağında. Dervişin verdiği hikmetleri okudum... Ezberledim hepsini...
- KIZLAR – Oku; biz de dinleyelim...
- ANBER – Keşke Han babam da dinlese... (*Buğra Han, Abdullah Sadr'a bakar, başını sallar.*)

KIZLAR – Oku sultanımız oku...

ANBER – (Hikmet okur.)

**Bu dünyada padişahım diye göğüs geren,
Hem önüne kürsü koyup hayme vuran,
Nice yıllar hay u haşem, çeri salan,
Ecel gelse, biri vefa kılmaz imiş.**

(Buğra Han hayretle dinler.)

KIZLAR – Doğru...

(Ayşe Anber'i hafif hafif sallar.)

ANBER – (Hikmet okur.)

**Binlerce çeri yağın hanlar hani,
Bu sözlerin her birisi mana kâni;
Vefası yok, vefasızdır dünya, tanı;
Gafil insan görüp ibret almaz imiş.**

KIZLAR – Gafil... Gafil...

(Buğra Han daha dikkatli dinler.)

ANBER – (Hikmet okur.)

**Bu dünyada yürük ata biniciler,
Harp gününde mübarizlik kılıçılar,
Elmas çelik kılıç kuşağı kuşananlar,
Ecel gelse, bey ve hanı koymaz imiş.**

KIZLAR – Yaşla!.. Buğra Han çok yaşla!.. Sultanımız çok yaşa...

- BUĞRA HAN – *(Artık dayanamaz.)* Anber!..
- ANBER – *(Salıncaktadır.)* Han babam...
- BUĞRA HAN – Anber, bu ne hal?..
- ANBER – *(Salıncaktan inerek)* Affediniz, han babam... *(Salıncaktan iner. Kaçar gibi içeri girer. Peşinden de bütün kızlar onu takip ederler. Buğra Han ve Abdullah Sadr yalnız kalırlar.)*
- BUĞRA HAN – Sadr, o dervişe çadır yollamıştın. Şimdi git, onu saraya çağır. Görüyorum ki, kızımın gönlü orada kalmış... Tez çağır o dervişi...
- A. SADR – Emredersiniz Han'ım...
- BUĞRA HAN – Sadr, esastan ecel gelse, bunca adamlarımdan biri vefa kılmaz değil mi?
- A. SADR – Herkesin canı kendisinin Han'ım... Sizin canınız size, benim canım bana...
- BUĞRA HAN – Doğru... Sadr, ecel gelse bey, han ayırt etmez değil mi?
- A. SADR – Beyin canı beyin; hanın canı hanındır efendimiz...
- BUĞRA HAN – Eceli gelen gider öyle mi?
- A. SADR – Gider Han'ım...
- BUĞRA HAN – Sadr, tez al gel o dervişi...
- A. SADR – Emredersiniz Han'ım...

(Abdullah Sadr çıkar. Buğra Han kararsız sağa sola bakar. O da saraya girer. Işıklar kararır.)

(Süleyman Hâkim'in Buğra Han tarafından kurdurulan çadırının önü. Süleyman Hâkim ve Yılkıcı içerideler.)

- S. HÂKİM – (Çadırı eliyle okşar.) İyi keçeden yapılmış. Sağ ol arkadaş...
- YILKICI – Vezirlere ait çadırı yolladı sana Buğra Han...
- S. HÂKİM – Şükran borçluyum yüce Han' a...
- YILKICI – Onu siz bilirsiniz... O ikinizin arasında...
- S. HÂKİM – Öyle ya...
- YILKICI – Han çok sevdi sizi...
- S. HÂKİM – Ben de Yüce Han'ı sevdim...
- YILKICI – (Utangaç) Bir şey söylesem, inanırsınız değil mi?
- S. HÂKİM – İnanırım...
- YILKICI – Ben de çok sevdim sizi... Kabalıklarım için beni bağışlayınız...

- S. HÂKİM – Estağfurullah... (*Yılıkıcı'nın sırtını okşar. Çadırın yanındaki heybesinden bir paket çıkarıp Yılıkıcı'ya uza-tır.*) Al bunu...
- YILKICI – Olmaz efendim...
- S. HÂKİM – Hurma bu... Şeyhim Yesevi bana azık koymuş. Sen de çadırı kuran yiğitlere dağıt, yesinler..
- YILKICI – Ama efendim...
- S. HÂKİM – Almanı istiyorum...
- YILKICI – (*Paketi alır.*) Sağ olunuz Derviş Hazretleri... Her an emrinizdeyim... Dergâhınıza beni ikinci sırada alır mısınız? Suyunuzu taşıyırım... Çorbanızı yaparım... Hizmetinizde bulunurum... Devenize bakarım...
- S. HÂKİM – Neden ikinci sırayı istiyorsun? Birinci sırayı istemez misin?
- YILKICI – Birinci sırada olan var Derviş Hazretleri...
- S. HÂKİM – Kim o?.
- YILKICI – Siz dervişsiniz... Siz bilirsiniz...
- S. HÂKİM – Nereden bileyim... Kimdir, sen söyle...
- YILKICI – Anber Sultan... Buğra Han'ın biricik kızları...
- S. HÂKİM – (*Utandır, yere bakar.*) Ya...
- YILKICI – Bir işaretiniz yeter... Anında yanınızdayım... Bakın, şuradayım, atların yanında...

(Yılıkcı gider. Süleyman Hâkim dalgın dalgın yere bakar. Boynundaki eşarbu çözer, bir uçundan tutar. Koklayacak gibi olur, koklayamaz. Eşarbu yeniden boynuna sarar. Tam, çadıra girecektir ki, Abdullah Sadr girer.)

A. SADR – Merhaba derviş...

S. HÂKİM – Merhaba...

A. SADR – Çadırı beğendiniz mi?

S. HÂKİM – Yüce Han eksik olmasın... Nazik davranışları beni çok duygulandırdı...

(Bu anda çadırın gerisinde Anber ve Ayşe belirirler. Süleyman Hâkim ve Abdullah Sadr onları görmezler. Anber ve Ayşe onların konuşmalarını takip ederler.)

A. SADR – Ben Buğra Han'ın vezirlerindenim... Adım, Abdullah Sadr... Buğra Han'ın en sadık adamlarıyım... Han'ımız bana çok güvenirler...

S. HÂKİM – Ne mutlu size... Bir hükümdarın yanındasınız...

A. SADR – Görüldüğü gibi değil...

S. HÂKİM – Mutlu değil misiniz?

A. SADR – Siz daha mutlu olmalısınız...

S. HÂKİM – Hiç kimse durumundan memnun değildir... Dünya var oldu olalı bu böyle gider...

A. SADR – Siz daha mutlusunuz derviş. Emir aldığımız bir kimse yok...

- S. HÂKİM – Benim emir aldığım yere, ben canımı peşin vermişim vezir hazretleri...
- A. SADR – İşte bunun için mutlusun...
- S. HÂKİM – Biz, şeyhimizin emriyle insanlık için, ilim için, güzellikler için yürürüz...
- A. SADR – Han’ımız, prensese verdiğiniz hikmetleri dinledi. Çok etkilendi. Sizi sarayına istiyor...
- S. HÂKİM – Beni mi istiyorlar saraya?.
- A. SADR – Evet... Tez isterler sizi... Hiçbir kötü niyetleri yoktur...
- S. HÂKİM – Han’ın niyetinin temiz olduğuna inanıyorum...
- A. SADR – O halde hazırlanın gidelim...
- S. HÂKİM – Şeyhim burada kalmamı emretti bana... Ben artık buralıyım...
- A. SADR – Buğra Han’ın misafiri olacaksınız...
- S. HÂKİM – Yüce Han’ın misafiri olduğumun farkındayım...
- A. SADR – Buğra Han’ın emrine karşı mı geliyorsunuz?
- S. HÂKİM – Haşa... Buğra Han’ın emrine karşı gelmem söz konusu olamaz...
- A. SADR – O halde kalk gidelim...
- S. HÂKİM – Şeyhimin emrinden çıkamam ben... Burada kalmam emredildi bana...

- A. SADR – Gelmemekte bu kadar kararlısınız demek...
- S. HÂKİM – Amu-derya taşsa, yine burada kalırım Vezir Hazretleri...
- A. SADR – Bu kadar kararlısınız demek?.
- S. HÂKİM – Ben burada mutluyum... Dervişler dergâha, hanlar saraya layıktır... Dervişlerin sarayı gönüllerdir. Hanların bir sarayı vardır. Dervişlerin saraylarının sayısını Allah bilir...
- A. SADR – Peki derviş... Düşüncenizi Buğra Han' a anlatacağım.
- S. HÂKİM – Yüce Han beni bağışlasın...
- A. SADR – Ben elçiyim... Elçiye zeval olmazmış derviş... Hoşça kal...

(Abdullah Sadr çıkar. Süleyman Hâkim onun peşinden bakar. Heybesini alıp çadıra girecek olur, Anber ve Ayşe'yi görür.)

- ANBER – Bizi bağışlayınız derviş. Konuşmalarınızı dinledik.
- S. HÂKİM – *(Eli boynundaki eşarba gider. Eşarbu tutamaz. Elini geri çeker.)*Sultan Hazretleri siz...
- ANBER – Dün gece hiç uyku uyuyamadım...
- S. HÂKİM – Niçin uyuyamadınız?
- ANBER – Aslında dün gece gelmek istedim buraya...

- S. HÂKİM – Prenses... Beni şaşırtıyorsunuz...
- ANBER – Hikmetleri okudum. Okudukça da uyku tutmadı. Hepsini ezberledim... Bütün kızlara da ezberlettim...
- S. HÂKİM – *(Başını yerden kaldırır. Ayşe'ye)* Öyle mi?
- AYŞE – Evet öyle... *(Gülerek uzaklaşır.)*
- S. HÂKİM – Nereye gidiyorsunuz?
- AYŞE – Menekşeler çok güzel... Çiçek toplayacağım ben...
- (Ayşe gider. Süleyman Hâkim bir iki adım geriler.)*
- S. HÂKİM – Kızlar sevdiler mi hikmetleri?
- ANBER – *(Ona yaklaşır.)* Çok sevdiler...
- S. HÂKİM – Yeni hikmetler veririm size...
- ANBER – Memnun oluruz... Hem Han babam da çok duygulandı hikmetleri dinleyince...
- S. HÂKİM – Han babanız bana kızar mı? Beni cezalandırır mı?
- ANBER – Bilemem... Neden gitmediniz davetine?
- S. HÂKİM – Saraylar bize göre değil...
- ANBER – Saraya gelin... Han babam size büyük payeler verir.
- S. HÂKİM – Hanların verdiği paye, han gidincegider. Kalıcı olan canların verdiği payedir...
- ANBER – Bu gücü nereden alıyorsunuz? Koca-man Buğra Han sarayına çağırıyor; gitmiyorsunuz...

- S. HÂKİM – Bir güç, kuvvet iddiam yok... Yalnızca burada kalmak istediğimi söylüyorum, hepsi bu kadar...
- ANBER – Ya, Han babam askerlerini yollayıp, sizi saraya zorla götürürse ne yapacaksınız?
- S. HÂKİM – Hiçbir şey yapamam...
- ANBER – O zaman gönlünüzle gelin...
- S. HÂKİM – Buna imkan yok...
- ANBER – (Huzursuzdur.) Ya... İmkânı yok demek...
- S. HÂKİM – Evet...
- ANBER – (Kararlı) Derviş...
- S. HÂKİM – Buyurunuz Sultan Hazretleri...
- ANBER – (Süleyman Hâkim'e sokulur.) Ben istesem, yine gelmez misin saraya?
- S. HÂKİM – Neden böyle soruyorsun prenses?.
- ANBER – (Kararlı) Söyleyiniz Derviş Hazretleri, ben istesem yine gelmez misiniz saraya...
- S. HÂKİM – (Yere bakar. Düşüncelidir. Hikmet okur.)

Aşk sevdası kime düşse, rüsva kılar;

Işık salıp Hak kendine şeyda kılar;

Mecnun gibi aklını alıp Leyla kılar;

Allah şahit, bu sözlerin yalanı yok.

(İkisi de utangaç nazarlarla birbirlerine bakarlar.)

- ANBER – Cevap vermediniz derviş... Ben istesem yine gelmez misiniz saraya?.
- S. HÂKİM – Gelemem...
- ANBER – (Kararlı) O zaman...
- S. HÂKİM – Evet...
- ANBER – O zaman ben burada kalıyorum...
- S. HÂKİM – Ne... (Perişan olmuştur.) İnsanı Allah yolundan alıkoyan nefstir Anber... Ululuk Allah'a mahsustur... Kul acizdir Anber... Kul aczini bilmek zorundadır... (Boynundaki eşarba eline alır, koklamak ister; ama, koklayamaz.) Bana aczimi hatırlattın... (Anber Süleyman Hâkim' deki bu tepkiyi görünce biraz şaşırılmış biraz da ürkmüştür, ondan uzaklaşır.)
- ANBER – (Sesi titrer.) Beni bağışla derviş...
- S. HÂKİM – (Hala eşarba bakmaktadır.) Anber... Tanrı ikimizi de bağışlasın...

(Işıklar aniden kararır. Dörtnala gelen bir atın nal sesleri duyulur. Bu gürültüler arasında loş ışıpta Süleyman Hâkim çadırın kapısına çıkar. At durur, kişner. Işıklar artar. Süleyman Hakim atın sesinin geldiği tarafa döner. Buğra Han köylü kıyafeti ile girer.)

- BUĞRA HAN – Selamünaleyküm...
- S.HAKİM – Aleykümselam...
- BUĞRA HAN – Korkmuş gibi bir halin var.
- S.HAKİM – Atının gelişi korkutuyor insanı... Her yiğit atını böyle süremez...

- BUĞRA HAN – Yok canım, sana öyle gelmiştir...
- S. HÂKİM – Ben attan anlarım... Atı süren yiğitleri de bilirim..
- BUĞRA HAN – At bakıcısı mıydınız?
- S. HÂKİM – At üstünde çok yerler gezdim ben...
- BUĞRA HAN – Burada ne arıyorsun?
- S. HÂKİM – Geldik işte...
- BUĞRA HAN – Nasıl yani?
- S. HÂKİM – Misafirim burada...
- BUĞRA HAN – Misafir mi?
- S. HÂKİM – Evet...
- BUĞRA HAN – Çadırın da çok güzel... Buğra Han'ın vezirleri için yaptırdığı çadır bu...
- S. HÂKİM – Allah devletini daim kılsın Buğra Han'ın... Onun misafiriyim burada ben...
- BUĞRA HAN – Buğra Han'ın misafirisin demek?
- S. HÂKİM – Evet...
- BUĞRA HAN – Buğra Han sana çadır verdiğine göre, tanışır mısınız onunla?
- S. HÂKİM – Tanımam... Ama, yiğit birisi olduğuna inanıyorum...
- BUĞRA HAN – Demek öyle?
- S. HÂKİM – Neden böyle inceden inceye soruyorsunuz? Daha doğru dürüst tanışamadık bile...

- BUĞRA HAN – Tanışıyoruz işte...
- S. HÂKİM – Çok yol geldim ben...
- BUĞRA HAN – Sözü değiştirme... Bu çadırı Buğra Han sana niçin yolladı?
- S. HÂKİM – Buğra Han'ı görmedim... Görürsem, inan soracağım ona bu çadırı yollama sebebini...
- BUĞRA HAN – Horasan'da herkesin dilinde dolaşandan haberin var mı?..
- S. HÂKİM – Ne gibi?..
- BUĞRA HAN – Buğra Han'ın kızı bir dervişe gönül vermiş...
- S. HÂKİM – (*Mahçup*) Ya!..
- BUĞRA HAN – Buğra Han da o dervişi merak edermiş... Yoksa, o şanslı derviş sen misin?
- S. HÂKİM – Sizce bu bir şans mıdır?
- BUĞRA HAN – Bilmem...
- S. HÂKİM – Han kızı zavallı bir dervişe gönül verebilir mi?
- BUĞRA HAN – Gönül bu, ne yapacağı belli olmaz...
- S. HÂKİM – Haklısınız, gönül bu...
- BUĞRA HAN – Söylenir ki, Buğra Han dervişi sarayına çağırmış... Hem de Başvezirini yollamış; ama, derviş saraya gitmemiş...
- S. HÂKİM – Buğra Han kızgındır ona değil mi?

- BUĞRA HAN – Sen Buğra Han olsan kızmaz mısın?.. Bu toprakların hakimi sana çadır versin... Başvezirini yollasın... Davetine gitme... Olacak iş mi bu?.
- S. HÂKİM – Haklısınız... Kızmış olmalı... Kim olsa kızardı...
- BUĞRA HAN – Söyle, o derviş sen misin?.. *(Bu anda bir grup atlı dörtnala yaklaşır. İkisi de gelenlere bakarlar. Askar ve I.Derviş girer.)*
- S. HÂKİM – *(Heyecanlı)* Aman Allahım...
- I. DERViŞ – Yol boyu duyduk seni... Yesevi'nin dergâhına gidiyoruz... Tanışıp öyle geçelim istedik...
- S. HÂKİM – Hoş geldiniz...
- ASKAR – Bu kim?
- S. HÂKİM – Misafirimizdir...
- BUĞRA HAN – Hoş geldiniz beyler...
- ASKAR – Sağolunuz...
- I. DERViŞ – Eksik olmayınız...
- ASKAR – Nasıl, sevdin mi burasını?
- S. HÂKİM – Burası benim şehrim artık...
- I. DERViŞ – Geçtiğimiz yerlerde söylediler... İnsanlar seni ziyarete gelirlermiş... Ne kadar güzel... Burada hocamızın yolunu anlatmaya başlamışsın insanlara... Hatta özel bir ziyaretçin de varmış... Buğra Han'ın kızı da gelirmiş...

- S. HÂKİM – (Çekingen) Ama...
- BUĞRA HAN – Demek, o derviş sensin...
- S. HAKİM – Evet, benim...
- ASKAR – Han da olsa gönülden anlar... Gider isteriz kızı sana... Yalnız, bir şartla, oğlun olursa adımı vereceksin... Utanma canım... Söz mü?.
- S. HÂKİM – Aman arkadaşlar... Bu sözlerin zamanı değil...
- I. DERVİŞ – İsteriz... Gider isteriz... Yeter ki, gönül gönüle aksın...
- S. HÂKİM – (Sözü değiştirir.) Uzun yoldan geldiniz... Yorgunsunuzdur...
- I. DERVİŞ – Askar ile kavga ettik... Sonra barıştık... Hemedani Hazretleri'nden izin istedik, verdi. Şeyhimiz Yesevi'ye kavuşmak için çıktık yola... Bizi birbirimize bağlayan onum düşünceleriymiş...
- BUĞRA HAN – Nedir Yesevi'nin düşüncesi beyler?..

(Herkes susar. Süleyman Hâkim sanki olanların farkında dır.)

- S. HÂKİM – Sonsuzdaki ışıklar odakta toplanır... İnsan için Allah sonsuzluktur... Sonsuzdaki ışık için odak insan kalbidir... Böyle söyler Yesevi...

- BUĞRA HAN – (Mest olmuştur.) Ya ne kadar güzel...

(Bu arada Abdullah Sadr girer. Herkes ondan tarafa döner. Buğra Han onu görünce yüzünü saklar.)

- A. SADR – Ulu Hakan... Han'ım... Sizi epey takip ettim... Ava çıktığınızı düşümdüm... Ama, siz...
- BUĞRA HAN – (İç geçirir.) Evet, ava çıktım...
- S. HÂKİM – Siz... Siz Han Hazretleri... Bir şeyler anlamıştım zaten...

(I. Derviş ve Askar şaşkındırlar.)

- ASKAR – Buğra Han mı?..
- I. DERViŞ – Eyvah...
- BUĞRA HAN – Hazırlanın dervişler... Sarayıma gidiyoruz...
- S. HÂKİM – Ne, sarayınıza mı gidiyoruz?.
- BUĞRA HAN – Evet!.. Abdullah muhafızlar korusun. dervişin çadırını... Salın dervişleri taşıyan atları... Dinlensin hayvanlar... Yeni at verin onlara...

(Buğra Han çıkar. Askar ve I. Derviş Süleyman Hâkim'i birer kolundan tutarlar. Onlar çıkarlarken Abdullah Sard onları gülümseyerek izler. Işıklar kararır.)

(Dekor IV. tablo ile aynı. Karanlıkta Tellal'ın vurduğu davulun sesi duyulur. Saray bahçesinin ucunda hafif bir ışık vardır. Salıncak kaldırılmıştır. Aksar ve I. Derviş içerdeler.)

- ASKAR – Nereden nereye?.
- I. DERVİŞ – Çok iyi adam Buğra Han...
- ASKAR – Hanlık saraydadır. O, Süleyman Hâkim'in yanında kız babası olarak bulunuyordu.
- I. DERVİŞ – Onu yücelten de bu hali bence...
- ASKAR – Bizi kabul etti...
- I. DERVİŞ – Askar, sen de kırk yıllık oğlan babası gibi davrandın... Söze bir girişin vardı...
- ASKAR – Buğra Han konuşturmadı... Söz hakkı verse güzel şeyler söyleyecektim...
- I. DERVİŞ – Sözü ağzımıza tıkadı...
- ASKAR – Öyle...

- I.DERVİŞ – O kızı ile konuşmuştur. Bilir kızının gönlünü... Anlattılar, tek kızmış Anber Sultan...
- ASKAR – Kimse bilmiyor bizim kim olduğumuzu... Süleyman tenbih etmiş Anber Sultan'a...
- I.DERVİŞ – Bilinmemiz de gerekmez... Çıktığımız yol beni olgunlaştırdı Askar... Çok yollar aştık... Çok acılar çektik...
- ASKAR – Yol erdirmeli; yol oldurmalı can...
- I.DERVİŞ – Süleyman Hâkim Yesi'ye varıp Hoca Ahmet Yesevi'den dua alıp dönecek Bakırgan'a... Artık o buralıdır... Kendi burda, gönlü Yesi'de hep öyle yaşayacak...
- ASKAR – Biz de öyleyiz ya... Kendimiz burda; gönlümüz Yesevi' de...
- I.DERVİŞ – Çok az dinledim Yesevi'yi...
- ASKAR – Sohbetleri çok tatlı olurmuş... Çok sıcak olurmuş... Düzelmemiş içteki bütün eğrilikler... Sonra, doğrulurmuş bütün duygular, bütün düşünceler...
- I.DERVİŞ – Dergâhına varınca sarılacağım Pirimin ellerine... Yol boyu gördüm, yol göstermiş bütün insanlara....
- ASKAR – Haydi çıkalım Süleyman'ın yanına... Bizi bekler şimdi o...

(Çıkarlar.)

TELLAL – *(Ses, dışarıdan) Horasanlılar... Buğra Han'ın emridir... (Davula vurur.) Hanlar hanı Buğra Han, biricik kızları Anber Sultan'ı bir yiğit ile evlendirmektedir... (Davula vurur.) Bütün Horasanlılar Anber Sultan'ın düğününe davetlidirler... (Davula vurur.) Açlar doyurulacak... Yoksullar giydirilecek... Yiğitler yarışacaklardır... (Davula vurur.) Herkes saray meydanına toplansın... Duyduk duymadık demeyin... (Davula vurur.)*

(Tellal susunca sahne aydınlanır. Çeşitli güller ve çiçeklerle süslenmiş bir bahçe ortaya çıkar. Sazende kızlar oyun havaları çalarak içeri girerler. Onları dans eden kızlar takip eder. Herkes çok neşelidir. Kızlar dans ederek dönerler. Bu danslar bugünkü Orta Asya cumhuriyetlerinin danslarına benzer. Kızlar dans ederken geriden Ayşe ve Anber girerler. Anber, gelinlik sayılacak beyaz ve gösterişli bir elbise giymiştir. Boynunu içeri çekerek yürür. O bölge gelinleri hala bu geleneği devam ettirirler. Gelinler hep boyunlarını içeri çekerler. Anber yüksekçe bir yere oturur. Ayşe yanındadır. Ayşe onun omzuna elini koyar. Anber onun elini minnetle okşar. Sazendeler müziği keserler. Bütün kızlar, gelinin etrafında toplanırlar.)

KIZLAR – Anlat haydi anlat... Hani nerede damat?..

AYŞE – Kızlar, yine başlamayın...

KIZLAR – Damadı merak ederiz...

AYŞE – Ben gördüm... Yakışıklı bir genç...

KIZLAR – Cesur mu? Cesur mu?..

- AYŞE – Cesur...
- KIZLAR – Kızımız da dünya güzeli... (*Anbertebes-
süm eder.*) Ee gelin sultan, sen bir şeyler
söylemeyecek misin?
- ANBER – Ne söyleyeyim kızlar... Darısı sizin başı-
nıza...
- KIZLAR – İnşallah... İnşallah...
- ANBER – Nikahımızı Hoca Ahmet Yesevi kıyacak.
- KIZLAR – Ya...
- ANBER – Süleyman'la konuştum. Nikahımızın
Yesi' de kıyılacağını söyledi... Ben Sü-
leyman Hâkim' e şimdilik misafir ola-
rak gidiyorum...
- KIZLAR – Misafir misafir, kim demiş dünya ya-
lan... Dünya durucu hepimiz misafir...

*(Dışarıdan bir düğünün bütün coşkusu duyulur. Tefler çal-
lar. Borular öter. Biraz sonra Yılkıcı girer. Çok gösterişli bir elbise
vardır üzerinde. Bir savaşçı kıyafetidir bu.)*

- KIZLAR – Aa.. Bu da kim?.
- YILKICI – Ben... Tanıyamadınız mı?
- AYŞE – Kim seni savaşçı yaptı böyle...
- YILKICI – Süleyman Hâkim şeyhimin isteği üze-
rine, Abdullah Sadr beni savaşçı yaptı.
Gelini almaya geldim...
- KIZLAR – Ya... Öyle mi?

- YILKICI – Buğra Han'ın emridir... Yesi'ye kadar gelin ve damadı ben götüreceğim...
- KIZLAR – Ne mutlu sana savaşçı... Yolunuz açık olsun...
- YILKICI – (Anber'e) Hazır mısınız yüce sultan?
- ANBER – Hazır... Hazır...

(Anber gülümseyerek olanları takip eder. Mutluluğu her halinden bellidir. Abdullah Sadr ve Buğra Han girerler. Herkes ayağa kalkar. Buğra Han hanlıktan öteye tam bir kız babasıdır. Sevinçle karışık, tarifi zor bir duygu içerisindedir.)

- BUĞRA HAN – Anber!.. Can kızım... Canan kızım... Gön­lümün çiçeği kızım... (Anber boynunu içeri çekmiş öyle durur.)
- ANBER – Han babam... Can babam... Hoşgörüsü derya babam...
- BUĞRA HAN – Esas, hoşgörünün enginine sen gelin gidiyorsun kızım.. Söyle Süleyman Hâkim'e Bakırgan siz dönünceye kadar kocaman bir şehir olacak...
- ANBER – Allah size kuvvet versin... Lakin önemli olan, gönüllerde büyümektir Han babam...
- BUĞRA HAN – Nikahını kıyacak Hoca Ahmet Yesevi'ye selam götür bizden... Onun ışığı bizim de yollarımızı aydınlatıyor... Bakırgan ve Horasan' a birer medrese yaptıracağım Allah izin ederse...

ANBER

– (Hikmet okur.)

Mürşidlere hizmet kılсан, nefse afet;

Değme cahil bu yollarda kılmaz takat;

Sadık kullar bu yolları bilir rahat;

Diriyken ölmeden didar arzu kılmayın dostlar.

BUĞRA HAN

– Kızım... Bu güzel sözleri söyleyen Hoca Yesevi'ye bağlılığımı bildir... Ona yüreğimi götür...

ANBER

– (Gözlerini siler.) Senin kızın olmanın mutluluğunu yaşattın bana baba...

BUĞRA HAN

– (Elini kızına uzatır. Anber kızların arasından ayrılarak babasına doğru yürür.) Gel kızım...

(Anber babasının yanına gelmiştir. Buğra Han kızını doyusıya sarar. Kutlar kızını. Onu alnından öper. Kızının yanaklarından aşağı süzülen göz yaşlarını siler. Yılkıcı durumdan çok memnundur. Bir kenarda eli palasında dimdik durur. Kızlar Buğra Han ve Anber'in iki yanında dizilirler. Buğra Han ve Anber el ele çıkarlar. Abdullah Sadr ve Yılkıcı peşlerinden giderler. Ayşe, için için ağlarken kızlar onu teselli ederler. Işıklar ağır ağır kararır. Ayşe hâlâ hıçkırmaktadır.)

(Birinci perde VII. tablodaki dekor. Güneş batmaktadır.
I.Derviş ve Askar içerdeler.)

I. DERVİŞ – Yılkıcı Süleyman Hâkim'e bağlanmış...
Sordum Yılkıcı'ya ilk görüşmelerinde
kavga etmişler.

ASKAR – Biz de kavga etmiştik hatırlasana...

I.DERVİŞ – Ben unuttum olanları... Hatırlayıp dur-
ma...

ASKAR – Ben de unuttum...

I.DERVİŞ – Süleyman Hâkim ile Anber Sultan'ı taşı-
yan develer yavaş yol alıyor... Neyse ki,
her taraf sakin...

ASKAR – Duyuyor musun bir takım sesler geli-
yor...

I. DERVİŞ – Duyuyorum... Atlı bu gelenler...

(Baba Maçın girer.)

- BABA MAÇİN – Merhaba ağalar... (İçerdekiler cevap vermezler.) Size söylüyorum... Duymuyor musunuz?.
- I.DERVİŞ – Merhaba bey... (Maçin'e dikkatli bakar, Askar'a döner.) Tanıdın mı bu adamı?..
- ASKAR – (I. Derviş'e) Tanıdım. (Maçin'e) Yolculuk ne tarafa?..
- BABA MAÇİN – Yesi'ye gidiyorum...
- I.DERVİŞ – Yesi'ye mi?..
- BABA MAÇİN – Evet, duydunuz mu bilmem?.. Orada Ahmet Yesevi denilen birisi varmış... Ak-lınca, insanları kadınlı erkekli toplayıp dersler verirmiş... Kanatlandım uçuyorum sanki... Horasan ile Yesi arasında gidip geliyorum... İki defa elimden kaçtırdım... Ama, bu sefer kararlıyım, kaçırmıyacağım...
- ASKAR – Bu kadar kararlısın demek. Ne var kadınlı erkekli derslerde?..
- BABA MAÇİN – Ne demek bu?.. Kadın erkek yan yana gelir mi hiç?..
- ASKAR – Neden gelmesinler?.
- BABA MAÇİN – Yoksa sizler de onun yolundan mı gidiyorsunuz? Kıyafetinize bakılırsa sizler dervişsiniz...
- I. DERVİŞ – Yolcuyuz biz. Ama, yolumuz düşerse Yesevi Dergâhına, zevkle dinleriz onu...

- BABA MAÇİN – Bulabilirsen dinlersin...
- ASKAR – Neden?..
- MAÇİN – Onu öldürmek için yola çıktım ben...
- I.DERVİŞ – İyice düşündünüz mü?
- BABA MAÇİN – Düşündüm... Her şeyi ters geliyor bana... Kaşık ustasıymış... Kaşıkla yemeyi üstün tutarmış elle yemekten...
- ASKAR – Sizce de üstün değil mi kaşıkla yemek; elle yemekten...
- BABA MAÇİN – Değil elbette... Süzme yoğurdu şöyle, dört parmağını birleştirip avuç avuç yemenin zevkini bir düşünsene...
- ASKAR – Yoğurtla beraber tırnaklarındaki pisliklerde dolar içine...
- BABA MAÇİN – Çorbayı ne yapacaksın? Onu da mı kaşıkla içeceksin?
- I. DERVİŞ – Evet...
- BABA MAÇİN – Olmaz... Dikeceksin kafama çorba çanağını... Tadı öyle çıkar çorbanın...
- I.DERVİŞ – Çorba sıcak olmalı... Isıtmalı içini... Senin dediğin gibi içilirse çorba, içenin ağzını yakar...
- BABA MAÇİN – Ben bulunduğum yerde yasakladım kaşığı... Kaşık aç bırakır insanı... O ne öyle oynar gibi yemek... Olmaz... Kaşık kültür kısmeti...

- ASKAR – Kaşık ölçüdür... Kaşık temizliktir... Kaşık paylaşımıdır... Kaşığa yapan usta koyar nefsinin ölçüsünü...
- BABA MAÇİN – Uzatmayın... Yoksa sen de kaşık ustası mısın?
- ASKAR – Evet...
- BABA MAÇİN – *(Belindeki palaya davranır.)* Demek öyle...
- I.DERVİŞ – *(Araya girer.)* Sakin olun beyler...
- BABA MAÇİN – *(Palayı beline yerleştirerek)* Adama bak Yesevi Dervishi sanki?.. Sözden söze geçip unuttum. Söyle bakalım derviş, kadınlı erkekli toplantılara ne diyorsun?..
- ASKAR – Kadın ve erkek ilim için; Allah için hep yan yana gelmeliler...
- BABA MAÇİN – Kes be adam... Şimdi elimden bir kaza çıkacak... Kadının yeri evidir... Kocasının dizinin dibidir...
- ASKAR – Kim Allah'a yakındır; Allah bilir... Yanlış yoldasın Maçin...Gönül gözünün cinsiyeti olmaz...
- BABA MAÇİN – *(Palasını çeker.)* Şimdi hatırladım seni... Sakal bırakıp yüzünü nasıl da değiştirmişsin...
- ASKAR – Ben seni hiç unutmadım... Kim olduğunu biliyorum... Görüyorum, sen de hiç değişmemişsin...

(I. Derviş araya girerken ışıklar kararır.)

(Ahmet Yesevi'nin Dergâhı. Kubbelerin altı karanlıktadır. Nursultan ve Marat, Baba Maçın'ı iki kolundan kavrayıp, kollarını geriye kıvrımışlardır.)

- NURSULTAN – Ne istersin be adam? Daha önceden de geldin buraya... Hâlâ dersini almadın mı?..
- BABA MAÇIN – Ben de şeyhim...
- NURSULTAN – Şeyh olduğunu söylüyorsun... Şeyh kin gütmez... Şeyh kin peşinde koşanları durdurur...
- BABA MAÇIN – Siz burada kızılı erkekli toplanıp, aynı çatı altında sohbetler yaparmışsınız. Bu dinimize aykırıdır...
- MARAT – Kim diyor aynı çatı altındatoplandığımızı?..
- BABA MAÇIN – Herkes biliyor... Herkes söylüyor...
- NURSULTAN – Nereden geliyorsun?

BABA MAÇİN – Sana ne nereden geldiğim?.. Beni ilgilendiren Ahmet Yesevi'nin kadınlı erkekli toplantılarıdır...

NURSULTAN – Demek duyduğun bu?.

BABA MAÇİN – Evet bu...

(Baba Maçın sıyrılarak kurtulmak ister; fakat kurtulamaz.)

MARAT – İstersen şuraya bağlayalım bunu... *(Kuyunun yanındaki direği gösterir.)*

NURSULTAN – Olmaz... Yesevi Hazretleri kızar...

MARAT – Nereden geldiğini hala söylemedin...

BABA MAÇİN – Size ne nereden geldiğim?.. Siz bana, şu yaptığınızın hesabını verin... Sizi men etmeye geldim...

MARAT – İyi de nereden geldin?

BABA MAÇİN – Nereden geldiğim hiç önemli değil... Sorup durmayın...

(Önde Yülcü, Süleyman Hâkim ve Anber girerler.)

S. HÂKİM – Bu ne hal? Ne oluyor canlar?.. Bu ses bana hiç de yabancı değil...

NURSULTAN – Bu ses hep kaçırmak istedi huzurumuzu...

BABA MAÇİN – Ahmet Yesevi'yi görmek istiyorum... Yesevi dergahındaki toplantılara mani olmak için yıllarımı verdim...

ANBER – Horasan'dan mı geliyorsunuz?

BABA MAÇİN – Evet... Buğra Han'ın ülkesinden geliyorum.

- ANBER – Ya!
- BABA MAÇİN – İnanmıyor musunuz yoksa?..
- ANBER – İnanırım... Duydum sizi Horasan' da... İnsanları yanlış yollara sevk ettiğiniz söylenir...
- BABA MAÇİN – Siz nereden biliyorsunuz, böyle söylendiğini...
- ANBER – Herkes biliyor...
- BABA MAÇİN – Kimden duydunuz?
- ANBER – Buğra Han'dan duydum...
- BABA MAÇİN – (*Kahkaha atar.*) Ne... Ne dediniz... Buğra Han'dan duydunuz öyle mi? Siz kim, Buğra Han kim...
- ANBER – Ben Buğra Han'ın kızıyım...

(Baba Maçin'i tutanlar karşılarında Buğra Han'ın kızını görünce hayretle ellerini bırakırlar. Bu anda Baba Maçin serbest kalır. Yilkıcı hemen palasını çeker, vaziyet alır.)

- YILKICI – (*Süleyman Hâkim'e*) Şeyhim!..
- S. HÂKİM – Sakin ol...
- YILKICI – Emriniz baş üstüne... (*Palasını kınına yerleştirir.*)
- MARAT – Hoş geldiniz...
- NURSULTAN – Hoş geldiniz...
- S. HÂKİM – Sağ olunuz...

(Baba Maçin telaşla sağa sola dolanır. Öbür kubbe tarafına yönelir. Bu anda Ahmet Yesevi içeri girer. İçeridekiler saygı ile selamlarlar.)

İÇERDEKİLER – Şeyhimiz...

A. YESEVİ – Tartışmanızın bitmesini bekledim... Bitti mi? Hoş geldin Süleyman...

S. HÂKİM – Sağ olunuz şeyhim...

A. YESEVİ – Misafirimiz var, görüyorum...

(Baba Maçin kızgındır. Her an saldıracakmış gibi bir görünümü vardır.)

S. HÂKİM – Buğra Han'ın kızı Şeyhim...

A. YESEVİ – Horasan Sultanı Buğra Han'ın kızı öyle mi?

S. HÂKİM – Evet Şeyhim...

A. YESEVİ – Yaa... Yoksa?.

S. HÂKİM – Nikâhımızı kıyarsanız, can yoldaşım, hayat arkadaşım olacak han kızı, Şeyhim...

A. YESEVİ – (Anber'e) Hoş geldiniz kızım... İçeri geçen yorgunsundur. (İçeri seslenir.) Gevher Şehnaz, kızım, bir misafirimiz var. (Anber'e) Geç içeri kızım...

(Anber öbür kubbenin altına geçer.)

BABA MAÇIN – Neden derslerinizde kızları ve erkekleri beraber tutarsınız Şeyh hazretleri?..

- A. YESEVİ – (Sakin) Bütün konuşmalarımızı duydum... Gök kubbe altında kadın ve erkek beraberdir Maçın... Bizim dergâhımız da gök kubbe altında... Dergâhımızda ayırım yok Maçın... İnsanın gönlü Allah sevgisi ile dolunca şeytana yer kalmaz...
- BABA MAÇİN – Her tarafta şöhretin var Şeyh hazretleri... Horasan' da, Maverâ-ün-nehir' de, her yerde hikmetlerin dilden dile dolaşır... Yalnız bu kadınlı erkekli meclisler bana ters gelir...
- A. YESEVİ – Erkek ve kadın ehl-i Hak meclisinde beraber olabilir. Onların gönlü Allah sevgisi ile doludur. Gönlü Allah sevgisi ile dolan insanın senin gibi düşünmesi mümkün değildir...
- BABA MAÇİN – Bu yoldan vazgeçin Şeyh hazretleri...
- A. YESEVİ – Bizim dergâhımız bir okuldur Maçın... İlme iştirakte kadın erkek beraberdir... Tarlada, bağda, bahçede, kilim dokumada kadın erkek beraber değil mi?
- BABA MAÇİN – Beraberler...
- A. YESEVİ – Peki derste neden beraber olmasınlar...
- BABA MAÇİN – Kötü sonuçlar olabilir...
- A. YESEVİ – Allah sevgisinin ve ilmin aydınlığının dışına çıkanlar zaten bizimle beraber olamazlar... Dün de kadın erkek beraberliğine karşı çıkanlar oldu. Bugün de

olacak... Ama, şuna inan ki Maçın, kadın ve erkek el ele verince dünya daha güzel olacak...

BABA MAÇİN – Kadın kadınlığını; erkek erkekliğini bilmeli...

A. YESEVİ – Kadın erkek ayrımı yapmadım ben... Ben anlattım, İslamiyetin verdiği huzuru kendi dilimle... Ben anlattım, İslamiyetin büyüklüğünü kendi dilimle... Ben anlattım, Yüce Muhammed'i ve yolunu kendidilimle...

BABA MAÇİN – *(Bağırarak)* Neden kendi dilin?

A.YESEVİ – Eğer dinin anlatılırsa başka dil ile sana... Hiçbir zaman eremezsin söylenenin gerçek manasına...

BABA MAÇİN – *(Sanki çökmektedir. Sanki bitmektedir.)* Ya!..

A. YESEVİ – Peygamberimiz yolunu, peygamberliğini ilk kime açıkladı Maçın?

BABA MAÇİN – Hanımı Hatice'ye...

A. YESEVİ – O zaman Hatice Anamıza senin düşündüğün manada yakın olmadı... Allah sevgisi gönlünü doldurmuştu... Şeytan yoktu yanlarında... İnsanın içinde şeytan cirit atarsa, gönlünde şahlanan atı elbette tökezler Maçın...

(Bu anda Baba Maçın bir şey söyleyecek olur. Aynı anda Gevher Şehnaz ve Anber hikmet okurlar. Baba Maçın şaşkın hikmeti dinler.)

G. ŞEHNAZ

ANBER

– (Hikmet okurlar.)

Sırdan mana duymayanlar biganedir;

O âşıkın mekânları viranedir;

Aşk yolunda can verenler cananedir;

Candan geçmeden candan haber bilmeyin dostlar.

(Baba Maçın yine bir şey söyleyecek olur. Hikmet başla-
yınca susar.)

Oruç tutup halka riya kılanları,

Namaz kılıp tesbih ele alanları,

Şeyhim deyip başka bina kuranları,

Son deminde imanından cüda kıldım.

A. YESEVİ

– Salın gitsin Maçın'ı... (Maçın içeridekilerin yüzüne bile bakamaz.) Canlarım... Sir-Derya havalisinde, Taşkent'te, Buhara'da, Semerkant'ta çok âlimler var... Benim çevremde dilimi iyi bilen İslamiyete gönülden bağlanmış yiğitler var... Hep söylüyorum... Yolumuz ilmin aydınlattığı yoldur... Savaşın değil; barışın elçileri olacak-sınız... Dergâhınız herkese açık olacak...

BABA MAÇIN

– Şeyh hazretleri...

A. YESEVİ

– Etrafımızdaki beyler, hanlar, hep “ben” diyerek birbirlerini kırıyorlar. Onlara savaşın kötülüklerini anlatın... Belki yarın çok uzaklara, Anadolu'ya, Balkanlar'a gideceksiniz... Gittiğiniz yerlerde barışın, ilmin ve hoşgörünün temsilcisi olun...

- S. HÂKİM – O kadar uzaklara gitmeyi Allah bize gösterir mi Şeyhim...
- A. YESEVİ – Öyle fırtınalar olur ki Süleyman; bu fırtınada güzel tohumlar çok uzaklara uçup gidebilir...
- S. HÂKİM – *(Coşkulu)* Şeyhim...
- A. YESEVİ – Gittiğiniz yerlerde yeşereceksiniz... Gölgeniz sevgi ve hoşgörü olacak... İlim ile büyüyeceksiniz...
- BABA MAÇİN – Şeyhim... Şeyhim... *(Başındaki örtüyü fırlatır, atar. Göğsünü yırtar, açar.)* Şeyhim... Şeyhim... Beni bağışlayınız... Ne olur bağışlayınız beni...
- A. YESEVİ – Bağışlanacak bir kusurun yok Maçın... Sen bizi yeni tanıyorsun...
- BABA MAÇİN – *(Ahmet Yesevi'nin eline sarılır.)* Şeyhim affınıza sığınıyorum... Affedin beni...
- A. YESEVİ – *(Onu omzundan tutup kaldırır.)* Sözlerimiz, kötülere tövbeyi; iyilere büyümeyi hatırlatmak içindir Maçın...
- BABA MAÇİN – *(Ahmet Yesevi bırakınca tekrar çöker yere.)* Tövbe şeyhim, tövbe... *(Dizleri üzerinde yerdedir. Sanki kalkacak gücü kalmamıştır.)* Tövbe!.. *(Bu anda iki taraftan tefler çalmaya başlar. Kızların bulunduğu taraftan Gülnur, Narziye, Aysem, Kuralay, Gevher Şehnaz ve Anber çıkarlar. Kadın Ana onları takip eder. Kızlardan bazıları tef çalmaktadır. Aynı anda erkekler tarafından da Tolgat ve Mansur Ata*

tef çalarak çıkarlar. Dosay onları takip eder. İki grup kaynaşır. Coşku bir müddet devam eder. Tefler bıçakla kesilmiş gibi susar. Dosay, yerde dizleri üzerinde çökmüş vaziyette duran Baba Maçin'i kaldırır. Maçin adeta onun desteği ile ayakta durmaktadır.)

A. YESEVİ

– Canlar, Süleyman Hâkim, Buğra Han'a damat olmuş... Bize düşen onlara layık bir tören yapmaktır. Maçin' e de dergâhımızda bir yer verin... O da yarın bizimle derse başlayacak...

BABA MAÇİN

– *(Bütün gücünü toplayıp Ahmet Yesevi'ye koşar.)* Şeyhim!.. *(Ağlar.)* Hep kıskanarak takip ettim seni... Hiç olmazsa Horasan tarafı bana kalsın istedim... Görüyorum ki, oralara da erişmişsin... Koca Buğra Han'ın sarayına girmişsin...

A.YESEVİ

– Hiç bir saraya erişmek muradımız değildir Maçin... Tek düşüncemiz kendimizi bilmektir... Kendini bilmiyenin Hakk'ı bilmesi mümkün değildir... Gafletten uyanman gerek Maçin...

BABA MAÇİN

– Uyanıyorum şeyhim...

A. YESEVİ

– Benlik davası güderek, geçici hevesler, batıl işler peşinde koşarak Hakk'tan uzaklaşır insan...

BABA MAÇİN

– Sonra... Sonra şeyhim...

A.YESEVİ

– Sonra kendisine aşık olur insan... Etrafındakileri aşarak eremez yükseklerle...

- BABA MAÇİN – Kalbim senindir şeyhim... Al yükselt onu...
- A.YESEVİ – İnsan ancak ilahi aşk ile benliğinden sıyrılır, Hakk'a kavuşur.. Gönlüne Allah'ı yerleştir... Bak o zaman nasıl çıkacaksın yukarı Maçin...
- BABA MAÇİN – (Ciğerleri yırtılırcasına bağıırır.) Allah!.. Allah!.. (Yere çöker, ağlar.) Allah!..
- A. YESEVİ – Ağlama Maçin... Ağlamak olmaz... (Maçin'i bağırına basar.)

KIZLAR

ERKEKLER

– (Tef çalarak hikmet okurlar.)

Âşık olup hikmet dedi kul Hoca Ahmet;

Sıdkı ile işidene yüz bin rahmet;

İman ata kılar Tanrım, tac ve devlet;

Âşık gönlünü safa kılıp yürür olur.

(Coşku devam eder. Ahmet Yesevi ve Maçin aynı. Perde ağır ağır kapanır.)

PERDE

İkinci Bölümün ve Oyunun Sonu

Remzi ÖZÇELİK

1950 yılında Samsun'da doğdu. 1972 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik-Kimya bölümünü bitirdi. Çeşitli lise, yüksek okul ve üniversitede öğretmen, öğretim üyesi ve idareci olarak Türk Millî Eğitimine hizmet etti. 1985-1990 yılları arasında Samsun Kültür ve Turizm Müdürü olarak çalıştı. 1990-1993 yılları arasında Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdür Yardımcısı olarak görev yaptı. 1993-1996 yılları arasında Tacikistan-Duşanbe Kültür Müşavirliği hizmetinde bulundu. 2003-2006 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nde Genel Müdür Yardımcısı ve yurtdışı tanıtma müşaviri olarak görev yaptı, 2006 yılı ekim ayında emekli oldu.

Remzi Özçelik evli ve iki çocuk babasıdır.

Eserleri:

Bekleyenler (1971, ikinci basım 1976, üçüncü basım 2000)

Büyük Köprü (1974, ikinci basım 2000)

Depremden Sonra (1979, ikinci basım 2000)

Taş Bademleri (1981, ikinci baskı 1988) Taş Bademleri, Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dolayısıyla Kültür Bakanlığı tarafından açılan yarışmada birincilik ödülü kazandı. Ankara Devlet Tiyatroları Altındağ Sahnesinde 1981-1982 Tiyatro sezonunda sahnelendi. Aynı sezon Taş Bademleri, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarında seyirci ile buluştu. Taş Bademleri Rusça ve Tacikçeye çevrildi. Yurt dışında Rusça ve Tacikçe olarak temsil edildi. Aynı eser 1984 yılında televizyon dizisi olarak TRT tarafından yayınlandı.

Güneş Hâlâ Sıcak (1987, ikinci basım 2000)

Su Gelinçe (1994) Su Gelinçe Devlet Tiyatroları Bursa Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu tarafından 1982-1983 sezonunda sahnelendi.

İbni Sina (1991, ikinci basım 2000)

İbni Sina (1994 Çizgi roman, senaryo Remzi Özçelik)

Sürek Avı (2000)

Ayrıntılar (2000)

İki Gelin (2006)

Ahmet Yesevi (2000, ikinci basım 2011, üçüncü basım 2016) Devlet Tiyatroları repertuvarına alındı.

Ahi Evran (2011) Devlet Tiyatroları repertuvarına alındı.

Mehmet Akif (2013) Devlet Tiyatroları repertuvarına alındı.

Hacı Bektaş (2013) Devlet Tiyatroları repertuvarına alındı.

Yunus Emre (2014) Devlet Tiyatroları repertuvarına alındı.